Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1999 йил 22 июнь сешанба

Сотувда эркин нархда

№ 122 (2160)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

XXI АСР САРИ

ОДДИЙ ОДАМЛАР ОРАСИДА

Президент Ислом Каримовнинг Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятларига қилган икки кунлик сафари моҳиятини, назаримда, шу уч сўз аниқроқ ифодалайди. Содда қилиб айтганда, Президентнинг вилоятларга ташрифини раҳбарлар иштирокидаги расмий йиғилиш, кескин танқидий руҳдаги маъруза, кимнидир ишдан олиб, бошқа бировни тайинлашдек маросим сифатида бирёқлама тушунувчилар учун бу кутилмагандек ҳол эди.

Аслида Президентнинг ҳам давлат раҳбари, ҳам инсон сифатида мамлакатимизнинг ҳар бир ҳудудида амалга оширилаётган ислоҳотлар ташаббускори, ташкилотчиси, тақдирдоши эканлигини назарда тутсак, сафардан кўзда тутилган мақсад — қишлоқда ислоҳотлар жараёни, оддий одамлар турмуши билан янада яқинроқ танишиш эканлиги ойдинлашади.

«Ўзбекистонимиз учун ишлаяпмиз!», деди Президент билан учрашувда ёш қурувчи Каримов.

Ф. ҚУРБОНБОЕВ олган сурат.

Икки кун давомида йўлбошчимиз Ўзбекистон-Афғонистон чегарасидаги "Айритом" божхона фаолияти, мамлакатимизнинг жанубий сарҳадларидаги аҳвол билан танишди. Жарқўрғон, Қумқўрғон, Қамаши, Яккабоғ туманлари далаларида деҳқонлар билан суҳбатлашди, уларнинг турмуш шароитлари, муаммолар билан қизиқди. Шўртан газ-кимё мажмуи қурилишида бўлиб, ёш қурувчилар билан учрашди, уларнинг ишлаш ва яшаш, маданий-маиший шароитларини сўраб-суриштирди.

Умумлаштириб айтганда, **сарҳадларимиз дахлсизлиги, деҳқончилик ва деҳқонларга яратиб берилаётган эркинлик, иқтисодиётни эркинлаштириш** билан боғлиқ масалаларга алоҳида эътибор берди.

Жамиятда барқарорлик, тинчлик, миллатлар ва фуқаролараро тотувликни, мамлакатимиз ҳудудий яхлитлигини таъминлаш — давлатимиз сиёсатининг устувор йўналишларидан бири. Бугун сарҳадларимиз замонавий қуроллар билан жиҳозланган, ҳар қандай тажовузкорнинг эсини киритиб қўйишга қодир қуролли кучлар ҳимоясида.

Лекин тинчлик, барқарорлик тушунчаларининг маъноси янада кенгроқ, чуқурроқ. Президент сафар давомидаги учрашувларда масаланинг ана шу жиҳатларига алоҳида урғу берди. Тинчлигимизга рахна солишга уринаётган ҳар хил ёт таъсирлардан фарзандларимизни асраш ҳам тинчлик ва барқарорлик учун курашдир.

Яшаб турган жойидаги осойишталик учун ҳар бир раҳбар, ҳар бир фуқаро, бутун жамоатчилик масъулдир, деди Президент. Ичимиздан чиққан ақли қосирлар, қалби мажруҳлар бўлмаса, бизни четдан келиб ҳеч ким енголмайди. Пировардида, бу фикрни оддий одамларга, деҳқонларга яқин тилда тушунтирди: ғалла бажарилмаса кечириш мумкин, пахта бажарилмаса кечириш мумкин, лекин тинчликни сақлашдаги лоқайдликни кечириб бўлмайди!

Дарҳақиқат, тинчлик бўлса, деҳқон даласига "қўш" чиқаради, бамайлихотир уруғ қадайди, рўзғорига қут -барака киради. Олтиндек товланиб ётган ғаллазорлар, ям-яшил пахта пайкалларида одатий юмушлар билан банд одамларни кўздан кечирган киши бу ҳақиқатга яна бир бор амин бўлиши, шубҳасиз.

Сурхондарёлик деҳқонлар ҳам, қашқадарёлик мириқорлар ҳам бугун дон шопирмоқда. Қувончлиси шуки, деҳқончиликнинг оилавий пудрат, фермер ва деҳқон хўжаликлари каби янги усуллари яхши самара бераётир, ҳаётдан тобора мустаҳкам ўрин эгалламоқда.

Энг муҳими, деҳқоннинг қиёфаси, дунёқараши ўзгармоқда, улар онгида меҳнат туфайли фаровон ҳаётга эришиш мумкин, деган бозор иқтисодиёти талабларига мос тушунча, кайфият қарор топаётганлиги сезилиб турибди. Эндиликда улар бундан 8 - 9 йил бурунги эрксиз, қилган меҳнатига яраша даромадидан маҳрум, ўз меҳнатига ўзи бефарқ колхозчи эмас. Бугун унинг қайишадиган ўз ери, жони ачийдиган ўз мулки бор.

Қамаши тумани "Чим" ширкат хўжалигида оилавий пудратчи бўлиб ишлаётган Абдумурод Бозоров шундай деҳқонлар сирасидан. 6 кишидан иборат оилавий пудрат аъзоларининг 15 гектар ғалла, 12 гектар пахта майдони бор. Шу кунгача ғалладан 42 центнердан хирмон кўтарди. Ўтган йили ғалланинг ўзидан 10 тонна даромад кўрди, пахтадан олган соф фойдаси 154 минг сўмдан ошди. Бу йил ўтган йилдагидан анча-мунча зиёд даромадни чўтлаб турибди.

Механизатор Жўрахон Маллаев шу куни Бозоров даласида ғалла ўраётган экан. Қорувли, ишлаб чарчамайдиган йигит.

— Йигирма беш йилдан бери механизатор бўлиб ишлайман, — дейди у. — Икки йилдан бери "Кейс" ҳайдайман. Жоннинг ҳузури экан. Кабинаси озода, салқингина. Радиоси сайраб туради. Юзталар канали боров. Ҳар куни ўн соатлаб ишлайман. 30-35 гектар майдонда ғалла ўраман. Чарчаш нима билмайман. Шамолми - тўзонми, ишлайвераман.

Мустақиллик бўлмаса техниканинг бундайчайин зўри қаёқда эди? "Нива", "Енисей" деганларини ҳам кўрганман. Донни сомонга ўтказиб юбораверарди.

Хулласи, ҳаётимдан розиман. Қамаши МТПси билан шартнома тузганман: гектарига 100 сўм пул, 1 кило буғдой оламан.

Жўрахон бу гапларни Президент "Кейс"га миниб, ўримда иштирок этганларидан аввал айтиб берди. Президент комбайндан тушгач, Жўрахон Маллаев, шоирона қилиб айтганда, "тулпор"ини ғаллазорнинг нариги четига ҳайдаб кетди. Офтоб нури "Кейс" кабинасининг ойналарида ярақлайди, кўзни қамаштиради, гўё қуёш далада порлаб тургандай.

Мен учун Жўрахоннинг сўнгги таассуротларини эшитиш қизиқ эди. Бироқ вақт тиғизлиги боис йўлга тушдик. Анча вақтгача бир фикр хаёлимдан кетмади. Президент ўрган буғдойдан бир ҳовучини олиб қўйиш эсига келдимикан, ишқилиб? Ахир, бундай бахт ҳар кимга ҳам насиб этавермайди-да!

Деҳқонлар билан суҳбат жараёнида бир нарса кўп такрорланди. Бугун дала деҳқонга ўз уйи, ўз ҳовлисидек ардоқли. Бу гапни Абдумурод Бозоров ҳам, жарқўрғонлик бригадир Рўзибой Эшназаров ҳам ички бир мамнуният билан айтишди.

Ҳаёт шуни кўрсатаяптики, деҳқонни мажбурлаб далага ҳайдаш, буйруқбозлик, зўравонлик қилиш замони батамом ўтиб кетди. Бугун энди деҳқоннинг ўзи далага чиқаяпти. Ислоҳотлар даврида эришган энг катта ютуғимиз — одамларимизда ўз кучига, келажакка қатъий ишонч пайдо бўлди, деди Президент.

Шу билан бирга деҳқонлар эҳтиёжини, шарт-шароитини ўрганиш, қўллаб-қувватлаш, уларга эркинлик бериш борасида муаммолар талайгина. Бу айрим ўрта бўғин бошқарув ташкилотлари фаолиятига ҳали-ҳали эскича қарашлар соя солиб турганини кўрсатади. Бу муаммоларнинг ҳар бирига Президент алоҳида-алоҳида тўхталди.

Хўш, улар нималардан иборат?

Биринчидан, Қашқадарё шароитида, айниқса, Сурхондарё шароитида уруғчилик, яъни ғалла ҳосилдорлигини ошириш билан боғлиқ ишлар кўнгилдагидек эмас.

Иккинчидан, навларнинг ҳар хил касалликларга чидамлилигини таъминлашга эришилмаётир.

Учинчидан, маҳаллий шароитга мос навлар яратилгани йўқ. Бир сўз билан айтганда, навларни ҳудудлаштириш ишларини жадаллаштириш зарур.

Тўғри, бу ишлар шўролар замонида ҳеч кимни қизиқтирмаган. Эндиликда ота-боболаримизга хос самарали деҳқончилик анъаналари тикланмоқда. Одамларимиз ғалла экишга ўрганиб қолишди. Бу ўринда халқимиз "қўйнидаги қатор-қатор олтинлар тўйғизади ўз эгасин бой қилиб" дея таърифлаган буғдой етиштириш билан боғлиқ асрий тажрибаларни ўрганиш ҳам фойдадан холи эмас.

Тўртинчидан, қайси уруғни қаерга ва қачон экишни ер шароити, тажрибадан келиб чиқиб, деҳқоннинг ўзи ҳал қилишига имконият бериш зарур.

Бошқарув тизимига боғлиқ яна бир муаммо — бу деҳқонларнинг оғирини енгил қилиш, ўғит, техника, ёнилғи билан узилишларсиз таъминлаш, иш ҳақини ўз вақтида ҳисоб-китоб қилиш, энг муҳими, маҳсулотни ўз жойида сотишни йўлга қўйиш, яъни воситачи ташкилотлар тизимини яратиш.

Учрашувлар, суҳбатлар чоғида ҳар икки вилоятда мавжуд аҳволни янада яхшилаш истиқболи ҳақида гапирар экан, Президент уч муҳим йўналиш — кадрларга эътибор, ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ва газ, ичимлик суви билан таъминлаш, маданий-маиший хизмат кўрсатиш орқали аёлларга муносиб турмуш шароити яратишга ҳам кенг тўхталди. Чуқурроқ мулоҳаза юритилса, уч мавзу юқорида таъкидлаб ўтилган — тинчлик, деҳқончилик ва деҳқонларга эркинлик тушунчаларининг ҳаёт билан боғлиқ мантиқий ривожи эканлиги аён бўлади.

Тўғри, кадрларга эътибор ва ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш масаласи дастлаб сафарнинг биринчи куни — Сурхондарё вилоятидаги учрашувларда ҳам кўтарилди. Давлатимиз раҳбарининг Шўртан газ-кимё мажмуи қурилишида ёшлар билан бўлиб ўтган қизғин ва ғоят самимий учрашуви, айниқса, ёшларнинг ҳаётдаги ўрни, фидойилиги хусусида қиёсий хулосалар чиқариш учун жиддий асос бўлди.

Олижаноб мақсадлар ҳамиша замонавий, билимли, фидойи кадрларга бориб тақалади. Шундай хислатга эга ёшларни турли поғонадаги раҳбарлик лавозимига келишларини тезлатишимиз керак. Бугун кўп ишларда мен ёш чеҳраларни кўрдим ва бундан хурсанд бўлдим, деди Президент.

Шу билан бирга давлатимиз раҳбари ёшлар орасида ижтимоий-тарбиявий ишларни янада кучайтириш, уларни турли экстремистик диний оқимлар таъсиридан асраш зарурлиги, бу кенг жамоатчилик, барча фуқароларнинг бурчи эканлиги хусусида куюниб гапирди.

Президентимиз иқтисодий-ижтимоий муаммоларни бартараф этиш, ислоҳотлар жараёнини жадаллаштириш хусусида сўзлар экан, илгарилари ҳам таъкидлаган уч даъват — барча тоифадаги раҳбарлар, айниқса, ёшлар учун интилиш, изланиш ва ташаббус ҳаётий маслак бўлиши зарурлигини янги ғоялар, таассуротлар билан бойитиб, яна бир бор ўртага ташлади.

Биринчи даъват — интилиш. Ҳар бир одам бу ҳаётда яхши яшасам, бошқалардан орқада қолмасам, дейди. Бунинг учун доимий интилиш бўлиши лозим. Одам бир нарсага эришмоқчи бўлса, белни маҳкам боғлаши, курашчан бўлиши керак.

Иккинчи даъват — изланиш. Янги ҳаёт қураяпмиз. Мақсадимиз тараққий этган мамлакатлардан кам бўлмаслик. Демак, аввалambор, биз уларнинг тажрибасини ўрганишимиз, уларни ўзимизнинг бой анъаналаримиз, қадриятларимиз билан узлуксиз уйғунлаштириб боришимиз зарур.

Шонли ўтмишимиз билан фақат фахрланиб қолмай, яратиш, бунёдкорлик йўлидан бориш — бу бизнинг мақсадимиз. Инсонда орият бўлиши керак. Кимгадир боқиманда, кимгадир муте бўлиб яшаш бизнинг табиатимизга тўғри келмайди.

Учинчи даъват — ташаббус. Ўз-ўзига маҳлиёлик, озгина ютуқлар билан кифояланиб қолиш ақлни ўтмаслаштириб, иймонни сустлаштириб қўяди. Одам ҳаётдан қониқмаслиги, тўғрироғи, ҳаётдан эмас, ўзидан норизолик туйғуси билан яшаши лозим: бошқалар яхши яшаяпти, менчи? Мана шу туйғу ташаббусга олиб келади.

Ташаббус тадбиркорлик билан баробар. Ташаббус тадбиркорликка айланса ва қачонки ижобий самара берса, бу қўллаб-қувватлашга лойиқ фазилатдир.

Дарҳақиқат, ёшлик — интилиш, изланиш, ўзини намоён этишга кучли иштиёқ фасли. Буни Шўртан газ-кимё комбинати қурилишида меҳнат қилаётган ёшлар мисолида кўриш мумкин.

Илгари бундай иншоотлар тўғрисида фақат орзу қилар эдик, энди эса улар рўёбга чиқмоқда. Сизларнинг очиқ чеҳрангизга қараб, танлаган йўлимиз тўғри эканлигига яна бир бор ишонч ҳосил қилиш мумкин, деди Йўлбошчимиз.

Вилоятнинг турли туманларидан келган бу ёшларнинг келажакда 125 минг тонна қимматбаҳо саноат хомашёси — полиэтилен ишлаб чиқарувчи йирик иншоотни ўз қўллари билан бунёд этаётганликларидан мамнунликлари ёруғ юзларида, маънолли кўзларида яққол акс этиб турарди.

"Ўзбекистонимиз учун ишлаяпмиз!", деди ўзини Каримов деб таништирган йигит. Унинг бу сўзлари кимларгадир баландпарвоз иборадек туюлиши мумкин. Аммо бу сўзларнинг нечоғлик самимий эканлигига ишониш учун Шўртанга бориш, улар билан ҳеч бўлмаса бир бор учрашиб суҳбатлашиш кифоя.

Катта ишларга дахлдорлик туйғуси одамнинг орзу-умидларини ҳам поклаштириб юборар экан. Мақсади улуғлашган сари одамнинг ўзи ҳам улуғлашиб боради. Бу ердаги қайси бир ёш билан суҳбатлашманг, бунга амин бўласиз. Уларнинг мақсадлари аниқ, ниятлари тоза.

— Топограф бўлиб ишлайман. Ўтган йили ўқишга киролмай қолдим. Қурилиш тугагач, албатта, ўқишга бораман, — дейди эндигина 18 ёшга кирган йигит Абдурасул Мелиев. Кейин кетиб қолишимиздан чўчигандек шошиб, аммо бироз ийманиб сўрайди: — Президентимиз билан тушган суратимиздан юборишармикан?

"Юборишади" дейман. Чеҳраси ёришиб кетади, кўзлари порлайди.

Бугун орадан икки-уч кун ўтган бўлса-да, Абдурасулнинг ўша мамнун чеҳраси кўз ўнгимдан кетмайди. Унинг қўлига сурат етиб боргандаги қувончини, ота-онаси, дўсту биродарлари, яхши кўрган қизига кўрсатиб ғурурланишини бирров тасаввур қилиб жилмайиб қўяман. Йиллар ўтади, улғаяди, катта одам бўлади. Вақти соати келиб бобо ҳам бўлар. Шунда у, албатта, ўғиллари, набираларига уй тўрида осиғлиқ суратни кўрсатиб фахрланади:

— Мана, бу Шўртан газкимё иншооти қурилиши. Мана, бу киши мустақил Ўзбекистоннинг биринчи Президенти Ислом Каримов. Мана, бу мен. Мана, бу йигитлар менинг қурувчи дўстларим!

Шундай манзарани тасаввур қилар эканман, кўнглимдан бир фикр ўтади: **фахрланиш аслида эзгу, улуғ ишларга дахлдорлик, ҳисса қўшишдир!**

Саъдулла ҲАКИМ.

"Ғалла - 99"

Хонқа тумани ғаллакорлари вилоятда биринчи бўлиб давлатга буғдой сотиш шартнома режаларини ошириб уддаладилар. Давлатга 3700 тоннадан зиёд сифатли дон топширилди.

Туман деҳқонларининг масъулият ҳамда манфаатдорликни чуқур англаб, астойдил меҳнат қилганликлари муваффақият гарови бўлди. "Олтин соҳил", Охунбобоев номли жамоа хўжаликлари ва "Ўзбекистон" ширкат хўжалиги ҳосилдорликни 65-80 центнерга етказдилар.

Хива тумани ғаллакорлари ҳам 2018 тонналик хирмон уйиб, йиллик шартнома режаларини бажардилар. Туманнинг Беруний, Б. Нуруллаев, Р. Мадаминов номли, "Қорақум", "Хива" жамоа хўжаликларининг хирмонга қўшган ҳиссалари, айниқса, салмоқли бўлди.

Туманда ҳосилдорликни 60 центнердан ошириш мақсадида ўрим-йиғим ишлари қизғин давом эттирилмоқда.

Ўз мухбиримиз.

ЗАФАР САТРЛАРИ

Самарқанд вилояти Пахтачи тумани ғаллакорлари зафар маррасига етиб келди. Деҳқонлар вилоятда биринчи бўлиб давлатга дон топшириш давлат буюртма режасини ошириб бажардилар. 3 минг 500 гектар майдондан ўртача 40 центнердан ҳосил олиниб, хирмонга 9 минг тонна сара дон топширилди.

Ғалла ўрим-йиғими давом этмоқда, ҳосилдан бўшаган ерлар пешма-пеш шудгорланиб такрорий экинлар экилмоқда.

Ҳ. ШУКУРОВ,
ЎзА мухбири.

АЁЛ — МИЛЛАТ ТАЯНЧИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раиси ўринбосари Бўритош ШОДИЕВА билан суҳбат

— Ҳурматли Бўритош Аминовна, барчамизга аён, 1999 йил Президентимиз томонидан Инсон манфаатлари ва Оила йилининг мантиқий давоми сифатида Аёллар йили деб эълон қилинди. Сиз бу узвий боғлиқликларни қандай изоҳлайсиз? Унинг аҳамияти ва моҳияти нимада?

— Бу йил республикамизнинг нафақат аёллари, балки бутун халқи учун ҳам унутилмас ва сермазмун тарихий йил бўлиб қолади, десам муболаға бўлмас. Негаки, давлатимиз раҳбари томонидан Инсон манфаатлари ва Оила йилининг мантиқий давоми сифатида 1999 йилни Аёллар йили деб эълон қилиниши юртимизда улкан иқтисодий ислоҳотлар билан бир қаторда кучли ижтимоий сиёсат олиб борилаётганлигидан, оила, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш ишлари давлат сиёсати даражасига чиққанлигидан далолат беради. Аслида, Инсон, Оила ва Аёл тушунчаларини бир-биридан айри ҳолда тасаввур этиб бўлмайди. Улар бир-бирини тўлдирувчи тушунчалардир.

Шунинг учун ҳам 1999 йилни Аёллар йили деб эълон қилиниши барчамизнинг кўнглимиздаги энг азиз ва энг эъзозли ҳис-туйғуларимизни ўзида мужассам этганлиги билан аҳамиятлидир. Зеро, Аёл бу — бошимизда меҳр-оқибат нурини сочиб турган бувижону онажонларимиз, жону-жаҳонимиз бўлган сингилу дилбар қизларимиздир. Уларнинг ҳар бири чинакам эҳтиром ва эъзозга лойиқдир. Уларга қанчалик меҳр кўрсатсак, ўз юртимизни, ўз Ватанимизни шунчалик қадрлаган бўламиз. Ўтмишда шавкатли ота-боболаримиз аёлларга юксак эҳтиром кўрсатганликлари ҳам бежиз эмас эди. Улар аёлларга қиёси йўқ меҳр-муҳаббат кўрсатишган. Шу ўринда Темур бобомиз келинига қўл кўтарганлиги учун шаҳзода Мироншоҳни жазога буюргани-ю, Улуғбек Мирзо опаси ҳузурларига неча чақирим берида отдан тушиб, яёв борганларини бир эсланг. Ёки Шоҳжаҳонни ўз хотини учун гўзал ёдгорлик қурдирганини хотирланг. Шунинг учун ҳам қадим юртимиз оналари алласидан, тенгсиз меҳри оғушида улғайган ўғлонлар овозаси етти иқлимни ўзига ром этган. Ислом дини равнақига муносиб ҳисса қўшган Имом ал Бухорий, Баҳоуддин Нақшбанд, Имом ат-Термизий, Аҳмад Яссавий, жаҳон илму фани тараққиётида ўз ўрнига эга бўлган Аҳмад ал-Фарғоний, ал-Хоразмий, Беруний, Амир Темур, Улуғбек, Бобур, Жалолиддин Мангуберди ва халқимизнинг бошқа кўплаб улуғ фарзандлари номи неча асрлар ўтган бўлса-да, жаҳоний парвоз қилмоқда. Тўмарис, Бибихоним, Увайсий, Нодирабегим, Зебунисо каби довюрак, ибо, ҳаё ва гўзаллик маликаларининг аждодлари тарихига қолдирган ноёб асарлари, қурдирган бинолари сингари қилган ишлари ҳамюртимиз аёлларининг ақл-заковатли, юксак истеъдод ва чинакам маърифатпарвар эканликларидан далолат беради.

(Давоми 2-бетда).

"Пилла-99"

ЖИЗЗАХЛИКЛАР ХИРМОНИ

Бу йил табиий қийинчиликларга қарамай, Жиззах тумани пиллакорлари катта ғайрат кўрсатдилар. Улар вилоятда биринчи бўлиб пилла тайёрлаш давлат буюртма режасини бажаришди. Қабул пунктларига 60 тоннадан зиёд қимматли саноат хомашёси топширилди.

Вилоятнинг бошқа туманлари пиллакорлари ҳам бирин-кетин ғалаба марраси сари яқинлашмоқда.

Йўлчи ЖЎРА,
ЎзА мухбири.

Огоҳликка даъват

КЎЗИНГИЗНИ ОЧИНГ, ЭСИНГИЗНИ ЙИҒИНГ!

Укажонлар ушбу ҳикояни ўқинг, албатта, ўқинг! Уни Шўро зиндонларида чексиз азоб-уқубатлар чеккан, жаҳаннам қаъридан омон чиққан бир қаламкаш акангиз ёзяпти.

Ҳали ақли тўлмаган, дунёнинг паст-баландини, оқ-қорасини фарқлай олмаган бир ўспириннинг аянчли, фожиали ва лекин, жирканч ҳаётини ҳикоя қиляпман. Ота-онасининг дуосини эмас, қарғишини олган, ёр-биродарларининг, ҳамюртларининг, қариндош-уруғларининг ғазабига дучор бўлган, бутун умри хор-зорликда ўтган, майиб-мажруҳ ҳолида ҳам калтаклардан, тепкилардан қутилмаган, дўстининг ҳам, душманининг ҳам оёғи остида топталган, бу ёруғ оламда яшашдан мутлақо умиди узилган бир юртдошимизнинг фожиали умрини кўз олдингизга келтирмоқчиман.

Учувчилар: «Биз бир марта хато қиламиз, иккинчи марта хато қилишга улгурмаймиз, чунки биринчи хатодаёқ ҳалок бўламиз», дейдилар.

Сиз асло хато қила кўрманг, укажонларим! Ўйламай ташланган қадам сизни, албатта, жар ёқасига олиб боради. Уёғи — эрксизлик, хор-зорлик.

Тўғри, адл ўсган новда вақтики келиб иморатга устун ё тўсин бўлади. Эгри ўсганнинг томирига болта тушади. Охири у ўтин бўлиб ўчоққа тиқилади. Минг йилларга шоҳидлик бериб турган обидаларнинг қаддини тик ушлаб турган устунлар бир замонлар шамолларда, бўронларда эгилмаган, чидамли новда бўлганлар.

Ҳикоя қаҳрамони Кимсанбой отасини аввал битта қўл соатга, кейин велосипедга, охирида битта орденга сотади. Ота уни дил-дилидан чиққан алам ва фарёдга қоришган сўзлар билан қарғайди. Ана шундан кейин унинг тубан ҳаёти бошланади. Аввал у отасини сотган бўлса, урушда асир тушиб ватандошларини фашистларга сотади. Урушдан кейин Шўро турмаларида каламушдек ҳаёт кечириб, маҳбуслар тўғрисида қамоқхона бошлиқларига маълумот бериб юради. У охир-оқибат профессионал сотқинга айланади. Маҳбуслар уни калтаклашади. Маълумотнома ёзадиган ўнг қўлини синдиришади. Белкуракнинг сопи билан орқа миясига уриб, бошини тутолмайдиган қилиб қўйишади. Унинг умри мана шундай азоб-уқубатларда ўтади.

Укажонлар, яхшилаб бир ўйлаб кўринг!

Қаранг, офтоб чарақлаб турибди. Боғларда мевалар ғарқ пишган. Ҳар бири чойнакдек келадиган анорларни кўтара олмай инграётган новдалар тирсагини деворга тираб ором оляпти. Шафтолилар тагига тап-тап тўкиляпти. Сўнгсиз буғдойзорлар тилларанг денгиздек мавжланаяпти. Ариқларда сувлар шилдираб оқиб турибди. Тоғ чўққисидан кўтарилган азамат бургут қаноатларини таранг ёзиб, шу осуда, шу қут-баракага тўлган боғлар устида сокин парвоз қилиб юрибди.

Бу манзаралар қамоқхонанинг панжарали туйнугидан кўринмайди. Боғларнинг шовуллаши, дарёларнинг гувиллаши қамоқхонага эшитилмайди. Жаннат бўйи анқиб турган беҳизорларнинг бошни айлантирувчи, сархуш қилувчи ҳиди қамоқхонага етиб бормайди.

Баъзи укаларимиз олтинга топилмайдиган бу роҳат-фароғат масканидан кечиб, дарбадар умргузаронлик қилишни наҳотки афзал кўрсалар?!

Жиноят ҳеч қачон жазосиз қолмаган. Аммо ҳурматли Президентимиз сизларнинг ёшлигингизни, ақли тўлмаган гўдаклигингизни инобатга олиб, узр сўранглар, тавба қилинглар, гуноҳингизни кечирамиз, дедилар.

Кечикманг, вақтни бой берманг. Тезроқ келиб узр сўранг, тавба қилинг, шундагина ота-онангизнинг иссиқ бағрига тез қайтасиз.

Қамоқхона санаторий эмас, дам олиш уйи ҳам эмас, жиноятчилар жазо муддатини ўтайдиган жой. Унда дискотека йўқ, видеобар йўқ. Музқаймоқ ҳам, қаҳвахона ҳам йўқ. Худо ҳеч бир расо бандасини у ерларда яшагулик қилмасин!

Қадим ривоятлардан бирида уч кўчанинг бошида «борса келмас», «борса келар», «борса гумон» деган ёзувлар бўлади, деб нақл қилинади. Ҳозир сиз «борса келмас» йўлининг бошида турибсиз. Бу кўча сизни Тожикистоннинг Жирғатол туманидаги Ҳисорак қишлоғига олиб боради. У ерда боши кесилган ўн етти бегуноҳ жигарбандингиз лаҳадда кафансиз ётибди. Ўн етти нафар ўзбек фарзандининг бошини кесиб жанозасиз, кафансиз кўмиб ташлаганлар ўша — сизга бахт-саодат ваъда қилаётган, сизнинг қўлингиз билан чўғ ушлаётган каллакесарлар эмасми? Бегуноҳ шаҳидларнинг ота-оналари кўтарган фарёдлари, оҳу нолалари наҳотки сизнинг кўзингизни очмаса?! Сиз ҳам оқ сут берган, оқ ювиб, оқ тараб вояга етказган волидаи муҳтарамангизга шу аламларни раво кўрмоқчимисиз?

Президентимиз авф этган шу кунларда тезроқ келиб тавба қилинг! Қочиб юриб қўлга тушгандан кейин қора курсида ўтириб қилган тавбаларингиз инобатга ўтмаслиги мумкин.

Туғилиб ўсган она шаҳри — гўзал Тошкентни вайрон қилмоқчи бўлган, шаҳримизнинг кўрки бўлган муҳташам иморатларга шикаст етказган, ҳукумат уйида бомба портлатган, Абдулла Қаҳҳор кўчасида кўплаб уй-жойларга путур етказган, Президентимизнинг жонига қасд қилишга уринган ва ниҳоят, бегуноҳ инсонларнинг қурбон бўлганлигида айбланаётган 22 шахс қора курсида ўтирибди. Улар кўз ёш тўкиб узр сўрашяпти, тавба қилишяпти. Қурбонларнинг руҳи уларни кечирармикан? Йўқ, асло кечирмайди.

Суд интиҳосига етай деб қолди. Суд ҳайъати маслаҳатлашиш учун танаффус эълон қилди.

Сўнгги сўз суд раисига...

Мен ҳам ҳикоямни тугатаман. Ўқинг, «бирни кўриб фикр қил, бирни кўриб шукр қил!»деганлар донолар.

Сиз уни ўқиб ҳам фикр қилинг, ҳам шукр қилинг!

Саид АҲМАД,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси.

(Муаллифнинг «Сароб» ҳикоясини газетанинг учинчи саҳифасида ўқийсиз).

АЁЛ — МИЛЛАТ ТАЯНЧИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Шуни ҳам айтиш керакки, мана шундай тарихимизга ўзларининг ўчмас, умрбоқий изларини қолдирган аждодларимизнинг қадриятлари ва анъаналарини тиклаш, уни дунёга машҳур этиш Йўлбошчимизнинг тинимсиз саъй-ҳаракатлари билан амалга оширилмоқда. Қаранг, куни кеча Президентимизнинг «Зулфия номидаги Давлат мукофотини таъсис этиш бўйича таклифларни қўллаб-қувватлаш тўғрисида»ги Фармонлари эълон қилинди. Очиғи, бундай эътибор барчамизнинг дилларимизни мунаввар этди. Табиийки, бу саъй-ҳаракатлар тасодифий ҳодиса эмас. Зеро, толе халқ тақдирига буюк шахсларни битганидагина шундай қутлуғ жараён рўй берган. Буни асло инкор қилиб бўлмайди.

— Тўппа-тўғри. Чунки бу тарихий ҳақиқат.

— Албатта.

— Шу ўринда яна бир савол. Барчага маълумки, жамиятимизда эркак ва аёл ҳуқуқлари тенг. Амалда шундай бўлса-да, аёлларнинг ҳақ-ҳуқуқлари қонунчилигимизда ўзининг мукаммал ифодасини топган деб ҳисоблайсизми?

— Бўлмасам-чи! Бир эътибор беринг. Бугун аёлларимиз орасида юзлаб касб эгалари бор. Бугун олис қишлоқларда деҳқончилик қилаётган аёлдан тортиб, йирик бир корхонани бошқараётган раҳбар аёлгача, фарзандини қалб қўри билан тарбиялаб, унга халқини, Ватанини севишни ўргатаётган аёлдан тортиб, гўзал бинолар шакл-шамойилини чизаётган оддий меъмор аёлгача — ҳамма-ҳаммасининг юрагида фидойилик деган қутлуғ тушунча бор. Юртпарварлик деган азалий туйғу бор. Нега? Чунки уларнинг барча ҳуқуқлари қатор қонунларимизда аниқ ва равшан қилиб муҳрлаб қўйилган. Мана, мамлакатимиз Конституциясини олайлик. Унинг 18-моддасида Ўзбекистон Республикасида барча фуқаролар жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар, қонун олдида тенглиги айтилган бўлса, 46-моддада эса хотин-қизларнинг эркаклар билан тенг ҳуқуқлилиги ифода этилган. Бир қарашда ушбу икки моддадаги таъкидлов бир-бирига айнан ўхшаш кўринади. Аслида эса ундай эмас. Чунки 18-моддада фуқароларнинг жинсидан қатъи назар, қонун олдида тенглиги назарда тутилса, 46-модда эса аёлларнинг ҳамма соҳада эркаклар билан тенглиги ўрнатилганлигининг ҳуқуқий асосидир. Аёллар билан эркаклар тенг ҳуқуқлилигини таъминлаш учун эса давлат қўшимча кенг миқёсдаги тадбирларни амалга оширмоқда. Бу, бир томондан, аёлларга билим олиш, касб эгаллаш, меҳнат қилиш, унга ҳақ олиш, сиёсий ҳаётда фаол иштирок этиш учун эркаклар билан тенг имкониятлар яратади. Иккинчи томондан эса, аёлларнинг оиладаги ўрни, жисмоний имкониятлари ҳисобга олинган ҳолда, уларга меҳнат қилиш ва соғлиғини сақлаш учун катта имтиёзларни очиб беради. Ва бу орқали аёлларнинг тенг ҳуқуқлилиги тўлиқ таъминланмоқда. Биласиз, оиладаги жуда кўп юмушларнинг асосий қисми аёллар зиммасига тушади. Шу сабабли, давлат аёллар билан эркакларнинг тенглигини таъминлаш мақсадида уларни қўшимча равишда моддий ва маънавий рағбатлантириш чораларини кўрмоқда. Масалан, бундан бир йил муқаддам Оила кодексининг қабул қилиниши ҳам бу йўлда ташланган яна бир муҳим қадам бўлди. У саккиз бўлим, ўттиз боб, 238 моддадан иборат бўлиб, олдинги — 1969 йилда қабул қилинган «Никоҳ ва оила» кодексидан тубдан фарқ қилади. Мазкур кодекснинг асосий вазифалари оилани мустаҳкамлашдан, ўзаро муносабатларни муҳаббат, ишонч, ҳурмат, ҳамжиҳатлик, бир-бирига ёрдам бериш ҳамда оила олдида унинг барча аъзоларининг масъуллиги, бирон-бир шахснинг оила масалаларига ўзбошимчалик билан аралашувига йўл қўймасликдан, оила аъзолари ўз ҳуқуқларини тўсқинликсиз амалга оширишлари ва уни ҳимоя қилинишини таъминлашдан иборатдир.

Шунингдек, унда оилавий муносабатларнинг тартибга солиш, эркак ва аёлнинг ихтиёрий равишда никоҳланиб тузган иттифоқи, эр ва хотиннинг шахсий ҳамда мулкий ҳуқуқлари тенглиги, ички оилавий масалаларнинг ўзаро келишув йўли билан ҳал қилиниши, оилада болалар тарбияси, уларнинг фаровон ҳаёт кечириши ва камолоти ҳақида ғамхўрлик қилиш, вояга етмаган ва меҳнатга лаёқатсиз оила аъзоларининг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш қонун устуворлиги тамойиллари асосида амалга оширилиши кўрсатилган.

Мазкур кодекс оилавий ҳуқуқларни амалга ошириш ва ҳимоя қилиш, никоҳ тузиш тартиби ва шартлари, эр-хотиннинг шахсий, мулкий ҳуқуқ ва мажбуриятлари, никоҳнинг тугатилиши ва ҳақиқий эмаслиги, ота-она ҳамда болаларнинг алимент ҳуқуқ ва мажбуриятлари каби бир қатор муҳим ҳуқуқий низоларни ижобий ҳал этиш учун замин бўлади. Бундан ташқари, Меҳнат кодекси, Фуқаролик кодекси, Фуқаролик-процессуал кодекси, Уй-жой кодекси, «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги ва таълим, соғлиқни сақлаш, тадбиркорлик ва тадбиркорлар фаолиятига тааллуқли кўплаб қонунларда ҳам аёлларнинг ҳақ-ҳуқуқлари меъёрига етказиб ифода этилган.

Биласиз, ҳаёт ҳамиша бир маромда сокин турмайди. У шиддат билан ўзгариб, янгиланиб боради. Ўз навбатида қонунчилик ҳам унга ҳамоҳанг равишда ривожланиб, такомиллашиб бораверади. Буларнинг ҳаммаси Ватанимиз, жонажон Ўзбекистонимизнинг жаҳондаги энг ривожланган мамлакатлар олдидаги обрўсини янада кўтаришга хизмат қилади.

— Олий Мажлиснинг XIV сессиясида «Хотин-қизларга қўшимча имтиёзлар тўғрисида»ги қонун қабул қилинди. У аёлларимизга нима беради?

— Биласизми, хотин-қизларнинг мақомини ошириш, уларнинг турмуш фаолиятини янада яхшилаш, амалга оширилаётган барча ислоҳотларда уларнинг иштирокини кучайтириш 1999 йил учун белгилаб олинган вазифаларнинг энг муҳимларидан ҳисобланади. Бу эса хотин-қизларнинг оилани шакллантиришдаги, навқирон ва баркамол авлодни тарбиялашдаги, давлат, жамоат ва маданий қурилишдаги юксак мавқеи ва улушининг эътирофи бўлиши билан бирга, уларнинг мамлакат истиқболини барпо этишдаги битмас-туганмас салоҳиятига берилган муносиб баҳодир. Қолаверса, жорий йилда амалга оширилаётган Давлат дастури хотин-қизларнинг мамлакат сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ҳаётидаги, ўтказилаётган бозор ислоҳотларидаги ҳамда жамиятимиз турмушининг маънавий-ахлоқий асосларини мустаҳкамлашдаги мақоми ва мавқеини оширишга қаратилган.

Ўзбекистон Республикаси «Хотин-қизларга қўшимча имтиёзлар тўғрисида»ги Қонунининг кучга кириши эса ушбу вазифаларни амалга оширишда ўзига хос кўприк вазифасини ўтайди. Негаки, у мамлакатимиз хотин-қизларининг аҳволини яхшилашнинг янги имкониятларини белгилаб беради. Мазкур Қонун Президентимизнинг «Хотин-қизларнинг ижтимоий муҳофазасини кучайтиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг «Ўта зарарли ва ўта оғир меҳнат шароитларида ишлаётган аёлларнинг даромадига имтиёзли солиқ тўғрисида»ги Қарорида назарда тутилган чора-тадбирлар мажмуининг мантиқий давомидир. Унда аёлларга қатор имтиёзлардан фойдаланиш ҳуқуқи кўрсатилган. Жумладан, қонун давлат ижтимоий суғуртасидан ўтказилиши лозим бўлган ишларда камида йигирма йиллик иш стажи бўлган аёлларга 54 ёшгача тўлганда ёшга доир пенсия олиш ҳуқуқини беришни назарда тутади. Аммо аёлнинг ўз истаги бўлган тақдирдагина 54 ёшида пенсияга чиқиш ҳуқуқи амалга оширилиши мумкин. 54 ёшга тўлганлигини рўкач қилиб, иш берувчи томонидан аёлларни мажбуран ишдан четлатишга йўл қўйилмайди.

Бундай ҳуқуқдан ҳар йили қарийб 77 минг аёл фойдаланиши мумкин. Бу эса пенсия фонди маблағларидан қарийб 3,5 миллиард сўм ажратилишини тақозо этади.

Қонун, шунингдек, уч ёшга тўлмаган болалари бор, бюджет ҳисобидан молиявий жиҳатдан таъминланадиган муассасалар ва ташкилотларда ишлаётган аёллар учун иш ҳақининг тўлиқ миқдори сақланган ҳолда иш вақтининг ҳафтасига ўттиз беш соатдан ошмайдиган қисқартирилган муддати белгиланди. Бундай қоида, табиийки, хотин-қизларнинг меҳнатини енгиллаштиради, меҳнат шароитини яхшилайди, болалари билан оилада кўпроқ бўлиш ва уларга эътибор бериш учун қўшимча имкониятлар яратади. Маълумотларга қараганда, бундай ҳуқуқдан республикамизда 272 минг аёл фойдаланиши мумкин. Бюджет ҳисобидан молиявий жиҳатдан таъминланадиган муассасалар ва ташкилотларда ишлаётган ҳамда уч ёшга тўлмаган болалари бор аёллар учун иш вақтининг қисқартирилиши билан боғлиқ харажатлар 3,8 миллиард сўмни ташкил этади. Кўриб турганингиздек, ушбу тадбирлар миллиардлаб маблағларни ташкил этмоқда. Бу давлатимизнинг инсонпарварлиги ва аёлларимизнинг азиз билаётганлигининг ёрқин далилидир.

— Сиз ҳозир Аёллар йили муносабати билан Давлат дастури ишлаб чиқилганлиги хусусида гапирдингиз. Айтингчи, унда қандай янги режаларни амалга ошириш кўзда тутилган?

— Сизга маълумки, Юртбошимизнинг ташаббуслари билан аёлларнинг ижтимоий ва моддий аҳволини янада яхшилаш, уларнинг оила ва жамиятдаги ролини кучайтириш, ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларини ислоҳ қилишда, давлат ва жамият қурилишида фаол иштирок этишлари учун шарт-шароитлар яратиш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг «Оилада, давлат ва жамият қурилишида аёлларнинг ролини кучайтириш, уларнинг ҳуқуқий, ижтимоий, иқтисодий ва маънавий манфаатларини ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш юзасидан 1999 йил учун чора-тадбирлар Давлат дастури тўғрисида»ги қарори қабул қилинди.

1999 йил — Аёллар йили

Очиғи, ушбу дастурда юртимизнинг барча хотин-қизларининг хоҳиш-истаклари ифодаланган. У етти бўлим, юзга яқин қилинажак ишлар мажмуидан иборат бўлиб, унга асосан, хотин-қизларнинг давлат ва жамият қурилишида, жамиятни демократик янгилашдаги ролини оширишнинг ҳуқуқий, ижтимоий, иқтисодий ва маънавий манфаатларини ҳимоя қилиш тизимининг такомиллаштирилиши таъкидланади. Хусусан, унда аёлларнинг меҳнат қилишлари, мазмунли дам олишлари учун қулайликлар яратиш, турмуш маданиятини яхшилаш, айниқса, қишлоқларда истиқомат қилаётган опа-сингилларимиз учун муносиб турмуш шароитини яратиш борасида кўплаб ишлар қилиниши назарда тутилган. Айниқса, оналар ва болалар соғлиғини мустаҳкамлаш, жисмоний тарбияни ривожлантириш, таълим даражасини ошириш учун муҳим тадбирлар белгиланган. Дастурда ўндан ортиқ дам олиш ва даволаш масканлари қайта таъмирланиб ишга туширилиши режалаштирилган.

Шунингдек, унда хотин-қизлар учун қўшимча равишда юз минг ишчи ўринларини ташкил этиш мақсадида янги фабрикалар ва бошқа ишлаб чиқариш корхоналари ишга туширилиши ҳам мўлжалланган. Ногирон, боқувчисини йўқотган аёлларга моддий ва маънавий жиҳатдан хайрия жамғармалари орқали ёрдамлашиш ҳам эътибордан четда қолмаган.

Бундан ташқари, ушбу дастурда аёлларимизнинг етук тимсоллари бўлган Нодирабегим, Гулбаданбегим, Гавҳаршодбегим каби онахонларимизнинг мукофотларини тавсия этиш ҳам кўрсатилган. Ҳозирда бу дастурнинг аксарият қисми бажарилди десам, муболаға бўлмайди.

— Бўритош Аминовна, республикамиз аёлларининг ҳозирги ижтимоий, сиёсий ҳаётда тутган ўрни хусусида нималар дея оласиз?

— Бу ҳақда жуда узоқ гапириш мумкин. Чунки бугун аёлга бўлган муносабат ўзгарди. Унга миллат таянчи сифатида қаралмоқда. Кўрсатилаётган эҳтиром чинакамига, юракдан чиқариб қилинмоқда. Шунинг учун ҳам бугун ишбилармонлик, илму фан, медицина, маънавият ва маърифат билан шуғулланувчи аёллар сони кескин ошди. Бу ўз навбатида аёлларнинг банд этиш масаласини, уларнинг иқтисодий аҳволини яхшилаш, жамиятнинг фаол аъзолари бўлиб ислоҳотларда иштирок этиш йўлларини очиб берди. Айни пайтда республикамиздаги «Оила», «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази, Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ ҳамда «Ижтимоий фикр» илмий маркази фондлар ва бошқа кўплаб ташкилотлар фаолияти хотин-қизларимизнинг ишларини ҳар томонлама яхши йўлга қўйишга қаратилгандир. Бугун Ўзбекистон хотин-қизлар ташкилотлари Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг тегишли идоралари, ўнлаб мамлакатларнинг аёллар ташкилотлари билан теппа-тенг ҳамкорлик қилмоқдалар. Айниқса, БМТнинг хотин-қизлар муаммолари билан шуғулланувчи тегишли ташкилотлари билан алоқалари кучаймоқда.

Ҳозирги кунда мамлакатимизда бешта сиёсий партия фаолият кўрсатаётган бўлса, уларнинг сафларида ҳам хотин-қизларнинг тутган ўрни салмоқлидир. Уларнинг кўпчилиги жойлардаги партия ташкилотларига етакчилик қилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва барча даражадаги сайланувчи идораларга сайланганлар орасида ҳам аёллар катта ўринни эгаллайди. Демократик асосда ўтган фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига ҳам хотин-қизлардан раисалар сайланди. Республикамизда аёллардан қанчадан-қанча олималар, фан номзодлари, жаҳонни лол қолдирган спортчилар, «Олтин юлдуз» соҳибалари, қуйингки, қайси жабҳани олманг, унда ўзининг мустаҳкам ўрни бор. Мустақиллик сабаб, аёлларимизнинг кўнгилларининг бир четида узоқ вақт армон бўлиб келган орзулари, қалб истаклари, айтолмаган ниятлари ўз рўёсини топди. Улар бахтли ва баркамол яшашни ўргандилар.

— Яқинда Сиз бошчилигингиздаги бир гуруҳ Олий Мажлис депутатлари Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятларида бўлдилар. Ушбу сафар таассуротлари ҳақида ҳам тўхталсангиз.

— Биз ушбу вилоятларда бўлиб, у ердаги кенг жамоатчилик ва меҳнаткашларнинг ҳаёти билан бевосита танишдик. Уларнинг давлатимизнинг бугунги ички ва ташқи сиёсати, катта миқёсдаги ислоҳотлар ва ўзгаришлар ҳақидаги фикр-мулоҳазалари, келажак орзу-ниятларини учрашувлардаги самимий суҳбатларда эшитдик. Вилоятлар аҳолисининг иқтисодий, ижтимоий, маданий, маиший ҳаётида рўй бераётган ўзгаришлар, янгиланишлар ва ютуқлари билан танишдик.

Аҳоли гавжум жойларда — бўлиб, оддий одамларнинг ислоҳотлар, қонунлар ижроси, таълим ва тарбия дастурлари, турмуш маданияти, ёшлар тарбияси, бизнес ва тижорат, аёлларга кўрсатилаётган ҳукумат миқёсидаги ғамхўрликлар, берилаётган енгиллик ҳамда имтиёзлар, социал адолатнинг изчил тарзда амал қилиши, тикланиш йўлидаги ютуқлар ва ўзига яраша қийинчиликлар ҳақида ранг-баранг мулоҳазалари, фикр-таклифларини ўргандик. Айниқса, ёшлар, хотин-қизлар, эл-юртнинг ҳурматли ва нуроний отахонларию онахонлари билан бўлган учрашувлар ғоятда қизғин ва мунозарали тарзда ўтди.

Биз вилоятларнинг қаерида бўлмайлик, одамларнинг ўз мустақиллигини қадам-бақадам мустаҳкамлаётган мамлакат билан якдил эканлигининг гувоҳи бўлдик. Бу якдиллик олиб борилаётган барча ишларда ва кишиларнинг муносабатларида, ҳозирги сиёсатга бераётган баҳоларида яққол билинар ва кўзга ташланарди. Энг муҳими, одамларда келажакка бўлган ишонч ва умид янада мустаҳкамланганлигининг гувоҳи бўлдик.

Очиғи, биз учун ислоҳотлар янада яхши самара бераётганлигини, йирик қўшма корхоналар ишга тушиб, маҳсулот ишлаб чиқариб, одамларнинг ҳаётига ҳам, уларнинг қарашларига ҳам ижобий таъсир кўрсатаётганлигини кўриш жуда мароқли эди.

Шундай катта миқёсдаги ўзгаришларнинг ижобатини кўриб турган халқимиз Ўзбекистонни дунёга олиб чиқаётган, танитаётган, дунё сиёсатига яқинлаштираётган, улуғ йўлларга бошлаётган Президентимизнинг олиб бораётган сиёсатига юксак ишонч билдирмоқдалар.

Шуни ҳам айтиш керакки, халқ ўзининг ўтиш давридаги қийинчиликларини ҳам яхши тасаввур қилган ҳолда, мулоҳаза юритаяпти, уларни енгиб ўтиш, ҳал қилиш йўлларини излаяпти. Табиий газ, ичимлик суви ҳақида, ғалла, пахта, озиқ-овқатлар ва бошқа фаровонлик кўрсаткичлари хусусида, шунингдек, ҳаёт шароитларини мустақил мамлакат миқёси ва даражасида яхшилаш ҳақида сўз борганда, халқ ўз кучи, меҳнати, ақлий қобилиятига ишонч билан қараётганлигини кузатдик.

Одамларда Олий Мажлис томонидан қабул қилинган қонунларга, Президент Фармонларига, Вазирлар Маҳкамаси қарорларига бўлган қизиқишлар, жамиятни юракдан ҳис этиш, англаш, ўз ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, онгли фуқаро туйғусини ҳис этиш пайдо бўлаётганлигини, мустаҳкамланаётганлигини кўриб, қувонмай илож йўқ. Биз халқимизнинг меҳнат орқали ўз келажагини, иқболини топаётганлигини кўрдик. Ҳалол меҳнатда у ўзини танияпти, англаяпти, ўзига ишончи ортаяпти. Улар экстремизм, диний фанатизмни бир овоздан инкор этишаяпти, бу машъум ишларни бир ёқадан бош чиқариб, якдилликда лаънатлашаяпти.

Айниқса, жойларда сўзга чиққанлар февраль воқеаларини ҳамма жойда қаттиқ қоралашди, ёшларга нисбатан янада талабчанлик ва синчковлик кераклиги хусусида куюниб гапиришди. Барқарорлик, тинчлик-тотувликни ҳар томонлама ёқлашаётир. Халқ олиб борилаётган маънавий, маърифий, ақлий ва жисмоний тарбияга зўр умид билан қараяпти. Ўзининг ёруғ келажагини шуларда кўряпти.

— Суҳбатимиз сўнггида газетамиз муштарийларига қандай тилаклар билдирган бўлардингиз?

— Юртимиз аёлларига, оналар ва опа-сингилларимизга Аёллар йилида ҳамма орзу-ниятларининг ушалишини, юртимиз осмони тинч, фарзандларимиз келажаги порлоқ, Ватанимиз мангу ва абадий бўлишини тилайман. Хотин-қизларимизнинг юзларидан доим нур сочилиб, чеҳраларидан табассум аримасин.

— Раҳмат.

«Халқ сўзи» мухбири Фурқат САНАЕВ суҳбатлашди.

Президент ташрифидан сўнг

ҚУВВАТ ВА ИЛҲОМ БАҒИШЛАМОҚДА

Ҳурматли Президентимиз Сурхондарёда бўлганларида Жарқўрғон туманидаги "Сурхон" фермерлар уюшмасининг ғаллазорлари, пахтазорларини кўздан кечирдилар. Деҳқонлар, қишлоқ одамлари билан жойларда иқтисодий ислоҳотлар қандай амалга оширилаётгани хусусида фикрлашдилар.

Рўзибой Эшназаров олий маълумотли агроном. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сифати бўйича назоратчи, ўғит таъминоти идорасида амалдор, пахтачилик бўлимида зироатчи ва бўлим бошқарувчиси бўлиб ишлаган одам.

— Билдимки, калхўз деганнинг поезди олдинга юрмайдигандай. Аксинча, орқага кетиб бошлагандай, — дейди Рўзибой. — Шунинг учун ўзим бошқариб турган бўлимни 1996 йилда фермер хўжалигига ўтказдик.

"Улуғбек-2" деб номланган бу хўжалик ёмон ишламаяпти. 250 гектар экин майдони бор. 155 одам Эшназаровнинг талабчанлигию тадбиркорлигини ҳурмат қилишади. Чунки ҳисоб-китобларга ва айниқса хўжалик манфаатига Рўзибой янглишмайди. Фермер жамоаси ўзининг "калхўз"дан афзаллигини кўрсатмоқда: техника воситалари бекаму кўст ишлаб турипти. Дала ишларининг мароми дуруст. Ҳисоб рақамларида етарлича пуллари бор. Ўзаро ҳурмат ва интизом жойида.

Лекин бу фермер хўжалигида ҳамма ишлар силлиқ кетаяпти, дегани эмас.

— Юртбошимиз юзимга бир қараб кўнглимдаги гапларни ўқиб олгандай бўлдилар. Нафақат мен, балки барча фермерларнинг, умуман бугунги деҳқончилигимизнинг ечимга муҳтож муаммоларини очиб ташладилар, — дейди фермер. — Аввало, одамларимизнинг турмуш шароитлари ҳақида, ойлик маошлари қанчадан тушаётгани, газ, сув таъминоти ҳақида қизиқдилар. Бу менда катта таассурот қолдирди.

Сўнг мен бу йил хўжалигимиз 80 гектар ерда "Юна", 40 гектар ерда "Полтавчанка" буғдой навларини экканимизни айтдим, — дейди Р. Эшназаров. — Буғдойнинг ер, иқлим шароитларимизга мос навлари ҳақида гап очилди. Биз деҳқонларга қайси навларни экишимиз лозимлигидан тортиб, экишни қачон бошлаб, қачон туғаллаш ҳақида юқори идоралар кўрсатма бериб туради. Деҳқоннинг ўз тажрибаларидан келиб чиқиб билдирадиган таклиф-мулоҳазалари ҳамиша ҳам ҳисобга олинавермайди. Масалан, Андижон вилоятидан келтирилган "Юна" бизнинг иссиқ иқлимимизга, тупроғимизга тўғри келмадими, ё уруғни нисбатан эрта (сентябрь ойида) экканимиз таъсир қилдими ёки бўлмасам агротехникаларда камчиликка йўл қўйдикми, бу йил буғдойимиз (вилоятимизда 80 фоиз майдонга "Юна" нави экилган) занг касалига чалинди. Бунинг таъсири энди, ғалвир сувдан кўтарилаётганда сезилмоқда. Масалан, биз даланинг ўзида ўстирган "Полтавчанка" навидан гектарига 40-45 центнердан (аслини олганда шу ҳосил ҳам кам ўзи) хирмон кўтараётган бўлсак, "Юна"нинг ҳосили, тўғриси, анча паст бўлмоқда.

Муаммо равшан: назорат ва талабчанлик керак. Лекин айни пайтда майдонига ва ҳосилга аввало деҳқон масъул эканлиги, унинг тажрибаси, ташаббуси унча-мунча аҳамият касб этишини ҳам инобатга олмоқ керак-ку.

Яна бир гап. Биз деҳқонлар ҳам топшириқ ва графикларга қараб ишлашга ўрганиб қолгандаймиз. Ҳамма жойда бўлгани каби биз томонларда ҳам агроном кўп. Яна уларнинг дипломларига "олим-агроном" деб ёзиб қўйилади. Бироқ ўша олим акаларнинг қани изланишлари, нав танлаш, нав яратиш билан шуғулланишлари қани?!

Қачонгача биз Канаданинг, Мексиканинг ё бўлмасам Украинанинг навларига кўз тикамиз. Уруғни четдан олиб келамиз. Бу масалаларга ҳурматли Президентимиз ўзларининг жиддий мулоҳазаларини билдирдилар. Бу эътирозлар жуда тўғри. Бозор иқтисодиёти, ислоҳотлар биз деҳқонлардан ишимизга ижодкорлик билан ёндошувни талаб қилади, ахир.

— Тилга олинган муаммолар фақат бизнинг хўжалигимизгагина тааллуқли эмас, — деб фермернинг гапини давом эттирди уюшма раиси, Меҳнат Қаҳрамони Абдусаттор Қурбонов. — Масаланинг шу жиҳатига Юртбошимиз самимий ва куюнчаклик билан эътибор қаратдилар. Шунинг учун ҳам комил ишонч билан айтамизки, ҳурматли Президентимизнинг Сурхон воҳаси деҳқонлари билан қилган мулоқотлари бундан буён вилоятда иқтисодимизнинг муҳим тармоқларидан бири ғаллачиликни ривожлантиришда туб бурилиш ясайди. Воҳа ғаллакорларининг ва бошқа соҳа кишиларининг изланиш ва ташаббускорлик фаолиятларига битмас-туганмас қувват ва илҳом бағишлайди.

О. УСАНОВ, "Халқ сўзи" мухбири.

Қизилтепа туманида аҳолига намунали сервис хизмати кўрсатиш, бандлик муаммосини ҳал этиш борасида яхши натижаларга эришилаяпти. Буни биргина «Зилола» жамоа корхонаси мисолида ҳам кўриш мумкин. Корхона 1993 йилда собиқ маиший хизмат комбинати негизида ташкил этилган эди. Ўтган давр мобайнида мавжуд цехлар кенгайтирилди ва замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланди, табиийки, кўпгина янги иш ўринлари яратилди. Ҳозирги кунда корхона жамоаси қишлоқ меҳнаткашларига ўнга яқин соҳалар бўйича сервис хизмати кўрсатмоқда. Ишчи-хизматчилар сони 60 кишидан 200 кишига етди. Қишлоқ жойларида корхонанинг бешта филиали фаолият кўрсатмоқда. «Зилола» — «Ташаббус-96» республика танловининг совриндоридир.

СУРАТЛАРДА: 1. Корхона ана шундай кўркам ва замонавий бинода жойлашган. 2. Чевар Нафиса Ражабова ўз ишининг усталаридан саналади. 3. Тикувчилик цехида.

С. ЗУФАРОВ (ЎзА) олган суратлар.

ДОЛЗАРБ МАСАЛАГА БАҒИШЛАНДИ

Чимбойдаги Ш.Мусаев номли Қорақалпоғистон Республикаси деҳқончилик илмий текшириш институтида Оролбўйи қишлоқ хўжалиги мажмуи ходимларининг семинар-кенгаши бўлди. Унда мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятларига сафари давомидаги учрашувлар чоғида билдирган фикрлари, тавсиялари ва кўрсатмаларидан келиб чиқадиган вазифалар муҳокама этилди.

Таъкидланганидек, Оролбўйи барча аҳолиси мамлакатимиз мустақиллигининг саккиз йиллигини муносиб нишонлаш учун астойдил меҳнат қилмоқда. Мавжуд 28 минг гектардаги буғдой ўрими авж паллага кирди. 145 минг гектар ердан 31О минг тонна пахта, салкам 8О минг гектар майдондан 3ОО минг тонна шоли йиғиштириб олиш мақсадида экинларни парваришлаш ўтган йилга нисбатан юқори сифат ва уюшқоқлик билан олиб борилмоқда.

Дала меҳнаткашларига зарур маданий-маиший шароит яратиш яхшиланаётир. Деҳқонлар йил сайин янги, қудратли техникага эга бўлмоқда. Шу билан бирга, фан-техника янгиликларидан, илғорлар тажрибасидан самарали фойдаланишга етарли эътибор берилмаётир, деҳқонларни серҳосил ва иқлимбоп навлар билан таъминлаш масаласи изчил ҳал этилмаётир. Айрим жойларда меҳнатга ўз вақтида ҳақ тўлаш пайсалга солинмоқда.

Қорақалпоғистон Жўқорғи Кенгеси Раиси Т.Камолов кенгашда сўзга чиқди.

Кенгашда Юртбошимизнинг тавсия ва кўрсатмаларидан келиб чиққан ҳолда қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни янада чуқурлаштириш бўйича тадбирлар белгиланди.

А. ИСКАНДАРОВ, ЎзА мухбири

Ўзбекистон Ёшлар театрида Алишер Навоийнинг "Лисонут-тайр"асари асосида яратилган мимик томошанинг қайта ишланган қисми кенг жамоатчилик эътиборига ҳавола этилди. Маълумки, асар премьераси шу йилнинг 3О мартида бўлиб ўтган эди. Соҳа мутахассислари ва жамоатчилик фикрига асосан, унинг баъзи кўринишлари, хусусан, образлар талқини, ҳаракатлар дастури бир мунча бойитилди.

"ЛИСОНУТ-ТАЙР" ТАЛҚИНИ - САҲНАДА

Спектакль театр мухлислари томонидан катта қизиқиш билан кутиб олинди. Мумтоз адабиётимизнинг ёрқин намунаси - "Лисонут-тайр" достони бутун мазмун-моҳияти билан ўзига хос асар сифатида барча бирдек тушуна оладиган саҳна асари кўринишига эга бўлди.

Асар тақдимотида Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Н.Жўраев иштирок этди.

Ўктам ДЎСТЁР, ЎзА мухбири

ЁШ ОФИЦЕРЛАР ҚИСМЛАРГА ЙЎЛ ОЛДИ

Чирчиқ олий танк командирлари билим юртида битирувчиларни ҳарбий қисмларга кузатиш маросими бўлди. Мазкур ҳарбий билим даргоҳида мамлакатимиз мудофааси учун қатор ҳарбий мутахассис-офицерлар тайёрлаб бериш борасида талай тажриба тўпланган. Якунланган ўқув йилида ҳам ўнлаб курсантлар танкчи муҳандислик, ҳаво ҳужумидан мудофаа қўшини ҳамда шахсий таркиб билан ишлаш бўйича офицерлик, шунингдек, чегарачилик мутахассислигини пухта эгалладилар.

Маросимда ўқув юрти битирувчи курсантларига тантанали равишда дипломлар топширилди. Сўзга чиққанлар ёш офицерларга мустақил ватанимизни муносиб ҳимоя қилиш, ёш авлодни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш йўлидаги шарафли ишларида муваффақиятлар тиладилар.

Тантанада Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси У.Исмоилов иштирок этди.

Н. ДУШАЕВ, ЎзА мухбири

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МУДОФАА ВАЗИРЛИГИДА

Қўшинларни тайёрлаш режасига мувофиқ 1999 йил 22 июндан 26 июнга қадар Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти ҳудудида Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучларининг команда-штаб машқлари ўтказилади.

Машқ давомида Мудофаа вазирлигининг Республика пойтахти хавфсизлигини, энг муҳим хўжалик объектлари коммуникацияларини қўриқлаш ва мудофаа қилишни таъминлаш, ҳозирги вақтда амалга оширилаётган Қуролли кучларни ислоҳ қилиш ва таркибини янгилаш доирасида қўшилмалар, қисмлар жанговар қобилиятини ошириш бўйича бошқа вазирликлар ва идоралар билан ҳамкорлиги масалаларини такомиллаштириш режалаштирилмоқда.

(ЎзА)

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛИНАДИ

1999 йил 5 июлда Ўзбекистон Республикаси давлат мулкини бошқариш қўмитаси Навоий вилоятида жойлашган "Сардоба Парранда" акциядорлик жамиятининг давлатга тегишли акциялар пакетини ишончли бошқарувга бериш бўйича танлов эълон қилади. Танлов қуйидаги шартлар асосида ўтказилади:

1. Ишончли бошқарувчининг иш тажрибаси, яъни а/ акционерлик жамиятининг бошқарув органларида иштирок этганлиги; б/ хусусийлаштириш жараёнларида қатнашганлиги.

2. Ишончли бошқарувчи тайёрлаган бизнес режасининг белгиланган критерияларга мувофиқлиги, яъни а/ ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириши; б/ молия-хўжалик фаолиятини яхшилаши; в/ инвестицияларни жалб қилиши.

3. Ишончли бошқарувчининг жамият акцияларининг бозордаги ликвидлилигини ошириши.

Маълумот учун телефонлар: /371/ 139 22 50; 139 20 93.

Саид АҲМАД

САРОБ

«Ота қарғиши мисоли ўқ — у охиратда эмас, шу дунёнинг ўзида нишонга тегади».

(Бухоролик 100 йил яшаган темирчи Усто Амин бобонинг ўгитларидан).

Бугун лагеримизга янги маҳбусларни олиб келишди. Кўринишидан уларни янги деб бўлмасди. Эгниларидаги кийимларига, елка ва тиззаларидаги рақамларига қараганда, кўп йиллардан бери лагердан-лагерга кўчиб юрган дайди маҳбуслар эканини дарров пайқаш мумкин эди.

Одатда, янги келган маҳбусларнинг оёғида янги этик, янги ботинка, эгнида оҳори тўкилмаган костюм ё гимнастёрка бўларди. Лагеримизнинг блатной-зўравонлари уларнинг эгнидаги кийимларни кўришлари биланоқ ўзаро тақсимлаб олардилар. Орадан бирон ҳафта ўтиб, ўша кийимларни блатнойларнинг эгнида кўрардик.

Бу галги этапда келганлар зўравонларимизга ёқмади. Ҳар бири ўн-ўн беш йиллаб СССРнинг жамики лагерида яшаб, қирриқ бўлиб кетган, наинки біровга ўз кийимини берадиган, аксинча, бировларникини қийқиртириб ечиб оладиган, бети қаттиқ маҳбуслар эди.

Солдатлар, лагер назоратчилари уларни битта-биттолаб санаб, ювилавериб ранги униқиб кетган кулранг курткалардаги, шимлардаги рақамларни текшириб ўтказа бошладилар. Шунда маҳбуслардан биттаси менга жуда таниш туюлди. Унинг ғамгин ва лекин лоқайд кўзлари... Қаерда кўрганман уни? Таниш, жуда таниш!

Олди тиканли сим билан тўсилган баракда янгиларни бир неча кун карантинда сақлайдилар. Ҳозирча уларни бошқа маҳбусларга қўшмайдилар. Овқатни ҳам пақирда обориб берадилар.

Баҳорнинг илиқ-иссиқ кунлари эди. Янгилар яланғоч бўлиб барак олдидаги майдончада чалқанча ётиб, баданларини офтобга тоблардилар. Улар Шимол лагерларида ойлаб офтоб кўрмай, ранглари синиққан кишилар эди. Уларни бир-икки ойгина ёз бўладиган, офтоб эса туман орасидан худди дока орқасига ёқилган шамдек хира кўринадиган, бизда баҳор офтоби чарақлаб турган шу кезларда ҳам қиш бўронлари увиллаб турган жойлардан олиб келишган. Бу маҳбуслар учун Жезқозғон энг яхши курортлардан ҳам афзал эди. Яланғоч ётганларнинг баданида игна санчиб ёзилган сўзлар, турли шармсизувратлар, бирида «туққан онамни унутмайман» деган ёзув бўлса, бошқасининг кўкрагида карта, аёл кишининг расми билан бир шиша ароқ тасвирланган. Тагида: «Мана шулар бизни хароб қилди», деган ёзув бор. Деярли кўпчилигининг кўксида яланғоя аёлларнинг турли ҳолатдаги увратлари бор эди. Бу манзара қамоқхонадаги «рассом»ларнинг асарлари намойиш қилинаётган кўргазмага ўхшарди.

Менга таниш туюлган маҳбус эса негадир ечинмай, кийим-боши билан офтобда ётарди.

Ким у? Кўзимга жуда иссиқ кўриняпти. Бориб ўзидан сўрасаммикан? Бунинг имкони йўқ. Соқчилар, назоратчилар уларга яқин йўлатмайди.

Мендан сал нарида ёши етмишлардан ошган, умрининг ўн беш йилдан ортиғини лагерларда ўтказаётган Олимжон домла ҳам уларга маъюс қараб турибди.

Домла ғалати одам эди. У ҳеч ким билан сирлашмасди. Бировга на дардини айтарди, на қувончини. Кўпчилик уни орқаваротдан «индамас домла» деб атарди. У яхшиликка ҳам, ёмонликка ҳам бирдек лоқайд эди.

Аммо, унинг ҳозирги ҳолати бошқача. Офтобда яланғоч ётганларга қараб ичи ёниб, куйиб, ўртаниб кетаётгани шундоққина билиниб турарди. Зимдан унга кўз ташлайман. Уни ҳеч қачон бундай алфозда кўрмагандим. У йиғларди. Кўзларидан оққан ёш соқолларига томарди. Домла қимирламас, ҳар киприк қоққанда мижжаларида тўпланиб қолган ёш дув тўкиларди.

Назоратчи келиб сим тўсиқнинг бериёғида тўпланиб қолган томошабин маҳбусларга, кетинглар, деб буюрди. Маҳбуслар нари кетишди. Домла ҳам ёшли кўзларини кафтига артиб, бошини эгганича кетди.

Мен лагерда рассом эдим. Бир вақтлар рассомлик мактабида ўқиганим яшаш, ишлаш қийин бўлган бу жойларда асқотди. Вазифам — маҳбусларнинг кийимларига рақам ёзиш, жез конида ишлаб қайтган бригадаларнинг қанча руда қазиб чиқарганини катта-катта плакатларда акс эттириш ва уларни лагернинг кўринарли жойига илиб қўйиш эди.

Тушликдан кейин устахонамга бош назоратчи бир қоп кийим олиб келди-да, шуларга то кечки овқатгача рақам ёзиб, тайёр қилиб қўйишимни буюрди.

Бу янги келганларга бериладиган кийимлар эди. Шимларнинг чап тиззасидан юқориси, курткаларнинг елкасидан пасти совун қутисича келадиган жойидан қайчида қийиб олинган. Устидан оқ латта тикиб қўйилган эди. Агар маҳбус рақам ёзилган латтани олиб ташлаб қочиб кетса, қидирувчилар кийимидаги қийиб олинган жойидан билиб оладилар. Шу латталарга маҳбусларнинг рақамини ёзишим керак. Рақам офтобда ҳам, қор-ёмғирда ҳам ўчмайдиган қора лак билан («Кузбас лак» билан) ёзилади. Лак совуқда тошдек қотиб қолади. Ноявойхонадан тошкўмир чўғини куракчада олиб келиб, лак солинган банкани унинг устига қўйдим. Лак эригандан кейин боя назоратчи бериб кетган рўйхатга қараб рақамларни ёзишга киришдим. Рақам ёнига маҳбуснинг исм-фамилияси қайд этиб қўйилган эди. Ўн еттинчи курткага рақам ёзмоқчи бўлиб рўйхатга қарадиму ҳайратдан ёқамни ушладим. «EE3781» рақами ёнига «Кимсанбой Ёлқинов» деб ёзиб қўйилган эди. Эрталабдан бери хаёлимдан кетмаётган «ким у?» деган жумбоқ ечилган эди.

Олисда қолган беозор, шўх, ерга урса осмонга сакрайдиган тизгинсиз болалигим, тезроқ катта бўлиб азиз ва жонажон Ватанга хизмат қилиш, «халқлар доҳийси, улуғ ва меҳрибон отамиз Сталинга содиқ бўлиш» орзуси юрак-юракларимизда жўш урган қайноқ ёшлигимиз кўз ўнгимдан чақмоқдек бир ялт этиб ўтди.

Кимсанбой! У бизнинг болалардан чиққан қаҳрамонимиз эди. Ўттизинчи йилларда унинг сурати газеталардан тушмасди. Мактабларда, пионер уйларида, истироҳат боғларида, ёшлар лагерларида одам бўйи қилиб чизилган суратлари бир қарашда кўзга ташланадиган жойларга илиб қўйиларди. Ва сурат тагига: «Пионер! Қаҳрамон Кимсанбой Олимжоновга салют бериб ўтишни унутма!» деб ёзиб қўйилларди. Бутун Ўзбекистон болалари ундан ибрат олишга, у адо этган ватанпарварлик жасоратини такрорлашга қасамёд қилишарди.

Унинг отаси Олимжон Раҳмонов район маориф бўлимининг мудири эди. Тарих билимдони бўлган бу одамни райондаги жами тарих ўқитувчилари устоз деб атардилар. Ҳатто уйига ҳам келиб ундан Туркистон тарихи бўйича билмаганларини сўраб, билиб олардилар. Унинг уйида китоб кўп эди. Алоҳида битта уйдаги токчаларга жуда ноёб китоблар териб қўйилган эди. Домла бу китобларни бировларга бермасди. Зарур бўлса, шу ерга келиб ўқишгагина рухсат берарди. Амир Темур, Мирзо Бобур, Наршаҳий, Форобий, Шарафиддин Али Яздий, Нажмиддин Кубро, ал-Беруний, Хўжа Аҳрор, Аҳмад Яссавий каби алломаларнинг ўтган асрларда ҳаттотлар томонидан кўчирилган ноёб қўлёзмаларини домла кўз қорачиғидек асрарди. Кечалари еттинчи лампа ёруғида тонг отгунча мутолаа қиларди.

Кўпинча домланинг уйига кекса зиёлилар тўпланиб, тарихда ўтган ўзбек мутафаккирлари тўғрисида суҳбатлар қилишарди. Йиғилганлар Олимжон домланинг билимига, билағонлигига қойил қолардилар. Суҳбат ўз-ўзидан ота-боболари Шаҳрисабз барлосларидан бўлган буюк шоир Мирзо Абдулқодир Бедилга бориб тақаларди. Бедилхонлик бошланарди, кўплашиб Бедилнинг сиру сеҳрга тўла ғазалларининг мағзини чақишга киришиб кетардилар. Албатта, Олим домланинг талқинлари ҳаммани лол қолдирарди. Ўшандай суҳбатларнинг бирида гап айланиб Фузулийнинг битта ғазалига бориб қадалди. Меҳмонлардан бирови Фузулий ҳам ўзбеклар орасида Алишер Навоий машҳур эканини, унинг кўп ғазаллари ўзбек ҳофизлари томонидан қўшиқ қилиб айтилишини гапириб қолди.

— Домла, Фузулийнинг бир ғазали бор, мағзини сира чақолмадим. Кўп билимдонлардан сўраганимда тайинли бир жавоб беролмадилар. Шу тўғрида сизнинг фикрингизни билмоқчи эдим.

Олимжон домла нариги хонадан Фузулийнинг девонини олиб чиқди. Кўзойнак тақиб, дўстининг тиши ўтмаган ўша ғазални топди. Чироққа солиб икки-уч марта ўқиди.

— Хўш, қайси жойига тушунмадингиз? — деб сўради дўстидан.

— Фузулий шундай деб ёзади: «Ғамларим шунча кўпки, туянинг устига ортсам зиндонга ташланган кофирлар озод бўлади». Хўш, нима учун озод бўлади? Тушунмадим.

Домла ўйланиб қолди. Дарҳақиқат, туянинг устига ғам юкини ортса, нега кофирлар озод бўлади? Домла кўп ўйлади. Кейин бошини кўтариб меҳмонларга қаради.

— Гап бундоқ. Бу сирнинг маънисига етиш учун Фузулий яшаган даврга мурожаат қилиш керак. Ўша даврдаги ривоятларни, мақолу маталларни, ҳатто қўшиқларни ҳам билмоқ керак. Бир ривоятда, одамлар Аллоҳдан, эй Тангрим, зиндонда ётган кофирлар қачон озод қилинади, деб сўрабдилар. Аллоҳ, туя игнанинг тешигидан ўтгандагина кофирлар озод қилинади, деб жавоб қилган экан. Фузулий ана шу ривоятни ғазалига асос қилиб олган. Яъни «Менинг ғамларим шунчалик кўпки, туянинг устига ортсам, кўтаролмай озиб, ипдек бўлиб қолади». Ипдек озиб қолган туя игнанинг тешигидан бемалол ўтиши мумкин. Демак, кофирлар зиндондан озод қилинади.

Домланинг бу қадар билимдонлигига қойил қолишди, таҳсинлар ўқишди.

Домланинг бўйига етиб қолган эгизак қизлари бор эди. Шу эгизаклардан кейин кўрган болалари турмади. Бир ёшга тўлар-тўлмас вафот этавердилар. У ҳар гал ой-куни яқин қолган хотинининг дўппайиб қолган қорнига қараб: «Кимсан, ўғилмисан, қизмисан?» деб куларди. «Агар қиз бўлсанг, отингни Кимсаной қўяман, ўғил бўлсанг, Кимсанбой қўяман», дерди ширин бир энтикиб. Ҳайрият, ўғил туғилди. Оти Кимсанбой бўлди. Шу бола ўн икки ёшга кирди. Бешинчи синфда ўқийди. Домла китоб титиш билан овора. Тонг отгунча ўтириб нималарнидир ёзади. Ёзган мақолалари «Маориф ва ўқитувчи», «Маданий инқилоб» газеталарида бот-бот босилиб туради.

Кимсанбой мактабда фаол пионерлардан. У Ленин, Сталин тўғрисида ёзилган шеърларни ажиб бир маҳорат билан декломация қилади. Уни район, ҳатто вилоят миқёсида ўтадиган тантанали йиғинларга, слётларга, ўқитувчиларнинг конференцияларига чақириб шеърлар ўқитишади. Олимжон домла унга, болам, бунақа ҳавойи ишларга жуда ҳам берилиб кетма, ё артист бўлмоқчимисан? Яхшиси, дарсингни тайёрла. Жамоат ишлари дарсдан кейин бўлсин, деб насиҳат қиларди. Бир хонада домла қалам қитирлатади. Кимсанбой бошқа хонада ҳар хил ҳаракатлар қилиб, баланд овоз билан шеър декломация қилади.

Бир куни мактаб директори уни дарс пайтида идорага чақиртирди.

Директорнинг кабинетида нотаниш одам ўтирарди.

— Бу ўртоқ сен билан гаплашгани келганлар. Сизларни холи қолдираман, гаплашиб олинглар, — деб директор чиқиб кетди.

Нотаниш одам гапни нимадан бошлашни билмай бирпас унга тикилиб ўтирди. Кейин портфелидан газета олиб унинг олдига қўйди. Бу Москвада чиқадиган «Пионерская правда» газетаси эди.

— Иккинчи саҳифадаги мақолани яхшилаб ўқиб чиқ, — деди у, — суратга ҳам яхшилаб қара. Қаҳрамон пионер Павлик Морозов шу бўлади.

Кимсанбой ўрисчани дуруст билмасди.

— Павлик Морозовни халқ душманлари ваҳшийларча ўлдиришган. У ватанга содиқ, Ленин-Сталин ишига ҳаётини бағишлаган замондошимиз. Унинг отаси халқ душмани, Шўро тузумини ағдариб ташлашни ният қилган. Павлик ўша душманнинг сирини фош этади. Ҳозир Шўролар жумҳуриятининг ҳамма жойида Морозовчилик ҳаракати бошланиб кетди. Ёш ватанпарварлар ички душманларни фош қилиш учун қасамёд қилмоқдалар. Сен ҳам шу ҳаракатга қўшилишинг керак. Бу сенинг муқаддас бурчинг. Биз айтган ишларни бажарсанг, сени Бутуниттифоқ пионерларининг «Артек» номли лагерига юборамиз. Фаол пионерларнинг Москвада бўладиган слётида ҳам қатнашасан. Ўша ерда буюк устозимиз, доҳиймиз Сталинни кўрасан.

Кимсанбойнинг кўзлари яшнаб кетди. Муқаддас пойтахтимиз улуғ Москвани, тирик доҳийни кўриш, Қора денгиз соҳилидаги жаҳон болалари дам оладиган лагерда шоҳсупага кўтарилиб шеър ўқиб берса борми!.. Кимсанбой шошиб қолди.

— Мен нима иш қилишим керак?

— Аввало, ўртамизда бўлиб ўтган бу суҳбатни бировга айтмасликка сўз берасан. Бундан кейинги суҳбатларимизни ҳам сир сақлайсан. — У шундай дея туриб, портфелидан бир варақ қоғоз олиб унга узатди. — Бунга имзо чекиб бер. Аввал ўқи, кейин имзо чек.

Қоғозга шундоқ сўзлар ёзилган эди:

«ТИЛХАТ. Менким, Кимсанбой Олимжон ўғли ГПУ ходими М.Мансуров билан бўлган суҳбатимизнинг бировга айтмайман. Отам Олимжон Раҳимовнинг хатти-ҳаракатларини кузатишга сўз бераман. Уйга келадиган меҳмонлар билан нималар тўғрисида гаплашганини ёзиб бераман. Агар бўлиб ўтган гапларни, отам ҳақида тўпланган маълумотларни бировга айтсам, жиноят кодексининг тегишли моддаси бўйича жазоланаман».

— Ўқиб бўлдингми? Энди имзо чек!

Кимсанбой ўйлаб ўтирмай тилхат остига имзо чекди.

— Тилингга эҳтиёт бўл. Отанг ҳақида ёзиб қўйган хатларни ҳар ҳафтанинг душанба кунлари ўзим келиб, шу ердан олиб кетаман. Агар бировга айтсанг, ё отангга билдирсанг, худди Павлик Морозовдек ҳалок бўласан. Янаги келишимда, агар айтганларимни уддаласанг, вилоят пионер ташкилоти сени қўл соат билан мукофотлайди, билдингми?

ГПУ ходими Мансуров ҳар душанба куни мактабга келар, Кимсанбой ёзиб қўйган маълумотларни ўқиб кўргач, бошқатдан ёздирарди.

— Керакли гапларни ёзиш керак. Фактларга сиёсий тус беришни ўрган! Бобокалон доҳиймиз Карл Маркс: «Дин — халқ учун афюндир», деган. Уйимизга келган меҳмонлар Аҳмад Яссавий деган реакцион диндор шоирни кўкларга кўтариб мақташди. Халқни асоратга солувчи шеърларини ўқишди, деб ёзиш керак. Алишер Навоий «Хамса»ни, «Чор девон»ни ёзганда Пушкиннинг ҳабаш бобоси Ўрта Ер денгизининг жанубий қирғоқларида чиғаноқ териб юрарди, Мирзо Улуғбек Самарқандда Расадхона барпо этган пайтларда ўрислар чипта ковуш кийиб юришарди, деган гапларни айтишди, деб ёзгин!

— Бунақа гапларни сиздан эшитиб турибман... Қандоқ қилиб ёлғонни ёзаман?!

Бирдан Мансуровнинг жаҳли чиқиб кетди.

— Ёзавермайсанми, тирранча! Айтмаган бўлишса, энди айтишади! Халқ душманлари ҳамма гапларни бирдан айтиб қўя қолишмайди. Улар ниҳоятда пихини ёрган, ниқобланган ёвларимиз.

Кимсанбой бир ҳафта мобайнида жонини жабборга бериб тўплаган маълумотларни қайтадан, Мансуров айтгандек қилиб ёзди. Тагига имзо чекди.

— Ҳа, балли! Мана шунақа қилиб ёзиш керак. Менга қара, вилоят пионер ташкилоти сени қўл соат билан мукофотлади. Ма, тақиб ол! Эҳ-ҳе сени ҳали қанча мукофотлар кутаяпти!

ГПУнинг пионер ташкилоти номидан берган соатини Мансуров Кимсанбойнинг билагига тақиб қўйди.

Кимсанбой ўзида йўқ шод эди. Эртага болаларнинг кўзини ўйнатиб тақиб юраман, деб қувончини ичига сиғдира олмай Мансуровга миннатдорчилик билдириб, у билан хайрлашди. Мансуров кетар чоғида: «Қанақа ёзишни билиб олдинг-а?» деб эслатиб қўйди.

Бу хил маълумот ёзишлар уч ойдан ортиқ давом этди. Бу орада «пионер ташкилоти» Кимсанбойни велосипед билан ҳам мукофотлади. Ўша ойнинг охирларига бориб Кимсанбой Бутуниттифоқ пионерлари слётида қатнашиш учун Москвага кетди. Ўзбекистондан Кимсанбойга ўхшаган «Морозовчи»лардан яна ўн бир бола бор эди. Слёт қатнашчиларидан ўн етти нафар бола «Ҳурмат белгиси» ордени билан мукофотланди. Улар орасида Кимсанбой Олимжонов ҳам бор эди. Кимсанбой Иттифоқ оқсоқоли Калинин қўлидан орден олар экан, президиумда қарсак чалаётганлар орасида «буюк доҳий, халқлар отаси Сталин»га кўзи тушди. Ўзини тутолмай ҳўнграб юборди.

У Москвадан қайтиб келганда дадаси йўқ эди. Олимжон домла билан яна етти ўқитувчи қамоққа олинган экан.

Улар нима гуноҳ қилган эканлар, деб ҳайрон бўлган одамлар газетада босилган «Маорифга уя қурган қузғунлар» номли мақолани ўқиганларидан кейин нима гаплигини билдилар. Биров: «Буни қаранглар-а, домла туппа-тузук одам эди, одамнинг olaси ичида, деганлари бежиз эмас экан», деса, яна бирови: «Пухта ниқобланган айёр одам эди», дейди. «Қинғир ишнинг қийиғи қирқ йилдан кейин ҳам чиқади, ҳушёр бўлиш керак, бунақалардан ҳали орамизда кўп бўлиши мумкин», дейдиганлар ҳам бўлди. Дунёнинг ишлари хўп қизиқ-да, ота — сотқин, боласи — чин ватанпарвар!

Кимсанбойни икки марта терговга чақириб, отаси билан юзлаштирдилар. Олимжон домла бу ишларда ўғлининг ҳам қўли борлигини билмасди. Юзма-юз пайтида Кимсанбой айтган гапларни эшитиб ёқасини ушлади. Терговчининг: «Шу гаплар ростми? Тасдиқлайсизми?» деган сўроғига жавоб бермади. Пешонасига шапиллатиб уриб: «Э-э, аттанг, аттанг! — деб ўғлининг бетига қараб: — Илоё, жувонмарг бўл! Умринг хорзорликда ўтсин!» деб юзига фотиҳа тортди.

Москвадан «Тройка» Олимжон домлани ўн беш йилга ҳукм қилгани тўғрисида қоғоз келди.

Орадан саккиз йил ўтди. Кимсанбой йигирма ёшга тўлди. 1942 йили у армия сафига чақирилди. Қишлоқлардан фронтга кетаётганларни тантанали кузатиш маросимига юздан ортиқ комсомол аъзолари тўпланди. Бўлажак жангчилар номидан «Ҳурмат белгиси» ордени нишондори Кимсанбой Олимжоновга сўз берилди.

— Мен ҳаёт-мамот жангига кетяпман. Халқ душманининг ўғли бўлиб эмас, асил ватанпарвар, доҳий Сталин фарзанди бўлиб урушга кираман. Бугундан бошлаб фамилиям Олимжонов эмас, Ёлқинов бўлди. Кўксимда буюк Сталин билан жангга кираман! — У шундай деб қўйлагининг ёқасини ечиб юборди. Унинг кўксида игна санчиб ишланган Сталиннинг сурати бор эди. — Улуғ доҳий жангда менга мададкор бўлади, — деб сўзини тугатди Кимсанбой.

Қарсаклар янгради. Олқишлардан маст бўлган Кимсанбой кўксини очганча тантанавор илжайиб турарди...

Шу тобда қамоқхонанинг кулранг курткасига «EE3781» рақамни ёзар эканман, кўзларимга ишонмай, рақам ёнидаги фамилияга яна бир марта қарадим. Адашмабман. Унга «Кимсанбой Ёлқинов» деб ёзилган эди.

Боя офтобда ётган маҳбусларга қараб юм-юм йиғлаётган Олимжон домла — Кимсанбойнинг отаси. Кийимини ечмай ётган, боши бир томонга қийшайган маҳбус — собиқ қаҳрамон пионер Кимсанбой Олимжонов эди.

Олимжон домла ўғлини таниди. Аммо Кимсанбой отасини танимади.

Орадан беш-ўн кун ўтиб, янги маҳбуслар карантиндан чиқди. Уларни учта-тўрттадан қилиб баракларга жойлаштиришди. Очиқ конда портлатилган руда харсангларини вагончаларга ортадиган бригадаларга қўшиб юборишди.

Кимсанбой лагернинг ўзида — «зона»да қолдирилди. Чунки унинг ўнг қўли синиб, қийшиқ битиб қолган. Юрганда боши уёқ-буёққа оғиб кетаверади. Кўзи ҳам хиралашган. Лекин эшитиш қобилияти жуда кучли, олдида турган одам туман орасидан кўринаётганга ўхшайверади.

Янгилар келгандан кейин лагердаги маҳбуслар ҳаёти бирдан ўзгариб кетгандек бўлди. Ҳаёт ҳаёт экан-да. Маҳбуслар ҳар қандай азоб-уқубатлар ичида ҳам, эртага уларни даҳшатли фожеа кутаётганини сезганда ҳам яшаш тарзини ўзгартирмайди. Оғир, жуда оғир меҳнатдан толиқиб келиб, тўрт қошиққина сули бўтқани еб олиб, баракда ўринга ечинмай ётиб ором олади. Назоратчи маҳбусларни санаб, баракни устидан қулфлаб қўйгандан кейин бир дамгина асил инсонликка қайтгандек бўладилар. Бу барак уларнинг дахлсиз ватани, уйи, ҳовлиси бўлиб туюлади. Бунда уят, жуда уят латифалар айтилади. Барак деразалари кулгидан зириллиб кетади. Бунда маҳбуслар хаёлларига эрк берадилар. Бошларидан ўтган воқеаларни сўзлаб берадилар. Айтаётган саргузаштлари, албатта, ёлғон гаплар. Ҳеч ким ёлғон айтяпсан, демайди. Ёлғон бўлса ҳам қизиқ бўлса бас.

Бири профессорнинг ўғлиман, деб Большой театрнинг ёш бир раққосасини йўлдан урганини, жуда озғин экансан, деб эрталаб уйидан ҳайдаб юборганини худди рост гапдек ҳаяжон билан айтиб беради.

— Шу десангиз, — деб гап бошлайди яна бири, — СИБЛАГдалик пайтимда жуда бадтарин, жоҳил бир началнигимиз бўларди. Бир кўзи шишадан эди. Жаҳл билан столни муштлаганда шиша кўзи отилиб чиқиб столга, ундан сакраб ерга тушарди. Шиша кўзни кўпчилик бўлиб излаб тупроқдан топиб, ювиб берардик. Бир куни кўзи отилиб ерга тушганда билдирмай бир тепган эдим, руда олиб кетаётган транспортёр лентасига бориб тушди. Руда билан вагонга тўкилди. Буни ҳеч ким сезмади. Ўша куни кечгача эллик киши кўзни қидиришди. Топилмади. Начальник янги кўз буюртма қилиш учун Москвага кетди. Бир ой йўқ бўлиб кетди-ю, янги кўз билан келгунча отпускага чиққандек яйраганмиз, — дея ғурур билан ғирт ёлғон ҳикоясини кулакула тугатади.

Яна бири «Огонёк» журналида босилган чиройли бир йигитнинг суратини қийиб олиб, машҳур киноактрисага ўлдим-куйдим деб ёзган хатига қўшиб жўнатганини, актрисадан «иккинчи бунақа аҳмоқлик қилманг, бу ўз эримнинг сурати-ку» деган жавоб олганини айтганда барак ичи бомба портлагандек кулгидан ларзага тушганди.

Янгилар келгандан кейин бу кулгилар, бу хил қувноқ суҳбатлар барҳам топганди. Бунга сабаб — янгилар асосан «сексотлар», «стукачлар» эди («сексотлар», «стукачлар» маҳбуслар тўғрисида бошлиқларга яширинча маълумот бериб турадиганлар).

Янги келганлар ичидаги зўравонлар «маҳаллий» зўравонларнинг кўзини очирмай қўйди. Улар ошхонага бориб кўпчилик билан овқатланганини ор қиладилар. Бизнинг зўравонларимиз уларга овқат ташиб, қўлини артишга сочиқ тутиб турадилар. Қариндошларидан посилка олганлар қуруқ қўл билан қолаверадилар. Туққан онаси пишириб юборган тансиқ ширинликлар ҳам ўша зўравонларнинг насибаси бўлиб қолганди.

Сексотларни, стукачларни бир лагерда узоқ ушлаб турмасдилар. Уларнинг айғоқчилиги очилиб қолиши билан бошқа лагерга жўнатардилар. Агар жўнатмасалар маҳбуслар уларни, албатта, ўлдириб юборардилар.

Кимсанбой ҳам фаол сексотлардан эди. Воркута лагерида маҳбуслар уни уриб, маълумот ёзадиган ўнг қўлини тирсагидан синдиришган эди. Балхаш лагерида орқа миясининг пастига, қоқ энсасига белкуракнинг сопи билан уриб чуқурга ташлаб кетишган. Соқчилар унинг додлаган овозини эшитиб чуқурдан чиқариб олишган. Ана шундан кейин унинг ўнг қўли тирсагидан қотиб, боши гоҳ ўнгга, гоҳ чапга ўзидан-ўзи бурилиб қоладиган, соғ қўли билан тўғрилаб, олдинга қаратиб қўйса, боши мусичанинг калласидек олд-орқасига силтаниб, бориб-келаверадиган бўлиб қолганди.

Июль ойининг охирларига бориб ҳаво ниҳоятда исиб кетди. Дарахтсиз, гиёҳсиз, тупроғига мис кукуни аралашган ер қиздирилган товадек бўлиб, кирза ботинканинг таг чармидан ўтиб, оёқни куйдирарди. Маҳбуслар баракларнинг соя томонларида жон сақлашарди. Терлан шалаббо бўлган курткаларини тошларга, қизиган тупроққа ёзиб қуритишарди. Кўпчиликнинг курткаси ювилавериб рақамлари ўчиб кетганди. Шундай пайтларда менга иш кўпаярди. Кийимида рақами ўчган маҳбусларни соқчилар дарвозадан чиқаришмас, менга юборишарди.

Олимжон домла олдимга келиб, орқа ўгириб тиззалади-да, елкасини тутди. Янгилар келгандан бери домла озиб кетди. Яна беш-олти ёш қаригандек эди.

— Домла, яхши юрибсизми? — дедим елкасига рақам ёзарканман.

— Худога шукр, ўлмаган қул яшайверар экан.

— Шу деяман, домла, ёшингиз ҳам бир жойга бориб қолди. Катталарда инсоф йўқ-да, сизни ишга чиқармасалар ҳам бўларди.

Домла сергакланди. Унинг кўнглидан, нега бундай деяпти, сексот эмасмикан, деган хаёл ўтди-ёв!

— Жуда унчалик қари эмасман. Берган нонини оқлаб юрибман.

Сут ичиб оғзи куйган одам қатиқни ҳам пуфлаб ичади, дегандек, домланинг ҳам кўп марта оғзи куйган кўринади.

Қамоқхоналарнинг «телеграфи» жуда аниқ ишлайди. Қайси лагерда қандоқ воқеа юз бергани уч кунга қолмай ҳамма лагерларга етиб боради. Қайси шаҳар турмасида кимлар ётгани, улар қайси модда билан айбланаётганлари, улар орасида сексотлар бор-йўқлигини аниқ биладилар. Янгиларнинг кўпчилиги сексот экани тўғрисидаги хабар ўша куниёқ келган эди. Олимжон домла узоқ йиллардан бери қамоқда яшаб лагер ҳаётининг минг бир чиғириғидан ўтиб, пишиб кетган одам эди. Шунинг учун ҳам у биров билан дардлашмас, ўз ёғига ўзи қоврилиб юраверарди.

Маҳбусларни конвойлар ишга ҳайдаб кетгандан кейин уч минг кишилик лагер бўшаб қолди. Менинг эрталабки хизматим ҳам шу билан тугади.

Энди баракка кетмоқчи бўлиб турганимда калласини ликиллатиб Кимсанбой келди.

— Биродар, шу ортиб қолган лакни менга берсангиз.

— Лакни нима қиласиз? — дедим.

— Керак. Йўқ деманг.

— Майли, олинг — дедим лак солинган тунука банкани унга узатиб.

— Раҳмат, — дея орқасига бурилар экан, соғ қўли билан калласини барак томонга тўғрилаб қўйди-да, аста-кета бошлади.

Ажаб, Кимсанбой таниб бўлмас даражада ўзгариб кетибди. Навқирон ёшида юзларини ажин қоплабди. Кўз косалари чуқурлашган, сочлари тўкилиб, боши яланғочланиб қолганди. Аммо кўзлари, овози ўша-ўша, болалигидагидек эди. Кунлар чидаб бўлмас даражада исиб кетган бўлишига қарамай, у ҳамон томоғигача тугмалари қадалган курткасини тердан бижғиб кетган бўлса ҳам ечмасди. У ҳар куни эрталаб қора лак олгани олдимга келадиган бўлди. Шундай кунларнинг бирида унинг кимлигини ўзига айтдим.

— Отангиз сизга хўп билиб от қўйган экан. Қаранг, кимлигингизни ўзингиз ҳам билмайсиз.

Унинг кўзлари олазарак бўлиб қолди. Қўлига тиралиб ўрнидан турмоқчи бўлганди, чап қўли кучсизлик қилиб яна ўтириб қолди.

— Кимсанбой, мендан яширмай қўя қолинг, — дедим босиқлик билан. — Икковимиз битта қишлоқнинг боласимиз. Кимлигингиз кафтимнинг чизиғидек аён. Сиз Павлик Морозовнинг садоқатли издошисиз. Ўз отангизни ГПУга сотганингиз учун «Ҳурмат белгиси» ордени билан мукофотланган Кимсанбой Олимжоновсиз. Сизларни фронтга кузатиш маросимида қишлоқ комсомолларига: «Мен кўксимда буюк Сталин билан жангга кираман», деб кўкрагингиздаги Сталин суратини минбарда туриб кўрсатганингизда мен ҳам бор эдим. Сизга қора лак нима учун кераклигини биламан. Сталиннинг суратига чаплаш учун керак. Бунақа қилишнинг энди фойдаси йўқ. Саратон иссиғида терлаган баданга бўёқ ёпишмайди. Кўчиб кетаверади. Бундан ташқари...— деб зимдан унга назар ташладим. Боши ўнг томонга бурилиб қолганди. — Кўксингизда Сталин борлигини зеклар аллақачон билиб олишган. Якшанба куни сизни ечинтириб, кўкрагингиздаги қора лакни керосин билан, солярка билан, бензин билан Сталиннинг сурати кўрингунча ишқаламоқчилар. Кўксингиздаги Сталинни минг-минглаб маҳбусларга кўрсатишмоқчи. Сизга маслаҳат, хўжайинингизга айтинг, сизни ё вақтинча қамаб қўйсин, ё бошқа лагерга жўнатиб юборсин.

Хоинни огоҳлантириб тўғри иш қилдимми, билмадим. Ҳар ҳолда бир қишлоқдан бўлганимиз учун шундай қилдимми, билмайман, билмайман.

Кимсанбойнинг калласи чапдан ўнгга, ўнгдан чапга муттасил бориб келаверди. Худди тутқаноқ тутаётганга ўхшарди. У машаққат билан ўрнидан туриб, бошини барак томонга тўғрилаб қўйди. Барибир боши ён томонга силкинаверганидан йўлни кўролмай гандираклай бошлади. Икки марта йиқилди. Яна турди. Кўр одамдай тусмоллаб юра бошлади. Унга ҳам раҳмим келди, ҳам ундан жирканиб кетдим.

Эртасига у қора лак олгани келмади. Тушликка яқин учинчи баракда нимадир бўлди. Ўша томонга санитар югуриб ўтди. Лагер касалхонасининг жарроҳи — каторжник Штокман ва замбил кўтарган икки санитар изма-из ўша ёққа югуриб кетишди. Бир оздан кейин замбилда қонга беланган Кимсанбойни касалхонага олиб ўтишди.

— Кўксига пичоқ санчибди, — деди барак навбатчиси. — Баттар бўлсин! Итга ит ўлими. Маҳбуслар барибир уни тирик қўйишмасди.

Кечқурун ишдан қайтган Олимжон домла касалхона бараги олдида уёқдан-буёққа асабий бориб-келиб турибди. Эшик олдида махорка чекиб турган санитардан:

— Аҳволи қалай? — деб сўрадим.

— Билмадим, ҳозирча бир нима дейиш қийин. Пичоқ юрагига бир сантиметрча кирган.

Эрталаб санитар олдимга келиб:

— Бемор Ёлқинов сизни сўраяпти, — деди.

Кимсанбой кўкка боқиб ётибди. Ора-сира ожизгина инграб қўяди. Тепасига бориб аҳволини сўрадим. Унинг ҳуши жойида эди. Фақат кўп қон кетганидан жуда ҳолсиз, бемажол.

— Ҳамқишлоқ, яқинда муддатингиз тугаб уйга кетасиз, — деди у паст товушда. — Илтимос, дадам қамоқдан қайтиб келган бўлса, менинг узримни етказинг. Гуноҳимни қони билан ювди, деб айтинг.

У чарчадими, ҳартугул, анча пайтгача индамай ётди. Навбатчи санитар, керакли гапини айта олмаяпти, деб ўйлаб бизни холи қолдириб чиқиб кетди.

— Бу дунёнинг азобларидан қутилишимга саноқли соатлар қолган. Сиздан ўтиниб сўрайман, Штокманга айтинг, жоним узилиши билан танам совимай, жасадим қотмай туриб кўксимдаги Сталин суратини терим билан шилиб олсин. Фашистларнинг концлагерида ўликларнинг терисини шилишда Штокман ассистентлик қилган. Қандоқ шилишни яхши билади. У дунёга ҳам Сталин билан кетмай. У билан битта қабрда ётгулик қилмасин.

Унинг бу гаплари илтимос эмас, васият эди.

— Хотиржам бўлинг, албатта унга айтаман, — деб ваъда бердим.

Фашистларнинг концлагерида Кимсанбой Ёлқинов ўликхонага қоровул бўлган деб эшитган эдим. Ўлган асирларни тиканли сим билан ўралган жойга саржинга ўхшатиб тахлаб қўйганлар. Қиш чилласида ўликлар тошдек қотиб, музлаб қолади. Уларнинг оғизларидаги тилла тишларини олғирлар қоқиб кетмасин, деб қўриқлашарди. Баданида яра-чақаси йўқ ўликларни ичкарига, иссиқхонага олиб кирганларида муз эриб, мурдаларнинг бадани юмшаб қолади. Шундан кейин терисини шилиш осон бўлади. Бу териларидан танноз хонимларга сумкачалар, танга-чақа соладиган ҳамёнчалар, қайишлар ясашади. Баъзан ёрилган барабанларга ҳам қоплашар эди.

Кимсанбойнинг олдидан чиқиб, жарроҳ Штокманнинг хонасига кирдим. Ёлқиновнинг васиятини унга айтдим. Штокман бош чайқади.

— Буни ҳатто хаёлингизга ҳам келтирманг. Умримда бунақа иш қилмаганман. Аммо қилмаган ишимни зўрлаб бўйнимга қўйиб, отувга ҳукм қилишганди. Кейин отув ҳукмини йигирма йиллик каторгага алмаштиришди. Кечирасиз, яна бошқатдан отувга ҳукм этилишни истамайман!

Шу билан Штокман гапни қисқа қилди-ю, мени хонасидан чиқариб юборди.

Эрталаб борганимда санитар Ёлқиновнинг саҳар пайтида жон берганини айтди. Ичкарига кириб мурдани кўрмоқчи бўлдим. Икки санитар унинг устидаги чойшабни очиб, Сталиннинг суратини томоша қилишаётган экан. Пичоқ Сталиннинг чап кўзидан сал пастроғига санчилган эди. Доҳийнинг сурати шу қадар маҳорат билан ишланган эдики, худди тирикка ўхшаб кўринарди. Ажаб, ўлик танада тирик Сталиннинг сурати.

Мендан олдин Олимжон домла келиб мурдага узоқ тикилиб ўтирганини, ўпкасини босолмай ўкириб йиғлаганини айтиб беришди. Қайтиб чиққанимда домла эшик кесакисига бошини тираб, ҳолсиз бир алфозда турарди.

— Домла, бир мусулмоннинг боласи оламдан ўтди, — дедим. — Шунга жаноза ўқитсак бўлармиди?

Домла индамади. Узоқ сукутдан сўнг:

— Унга жаноза лозим эмас, — деди. — Кўкрагида кофирнинг сурати бор. Энди у бежаноза, бекафан кўмилади.

У шундай деди-ю, гандираклаб-гандираклаб, барак орқасига ўтиб кетди.

Доҳий Сталиннинг жасади тупроққа кўмилмади. Уни ичига похол тиқиб мавзолейга, устоз Ленин ёнига ётқизиб қўйдилар.

Бу ерда эса у бир хоиннинг баданига ёпишиб, атиги битта мурда аранг сиғадиган гўрига шерик бўлиб ётибди.

Шу билан ичимиздан чиққан хоиннинг жирканч умри якун топди.

1999 йил, 17 июнь.

БОҚИЙ МУҲРЛАР

Ҳамкасбимиз Аброр Орипов тайёрлаган ушбу суратлар мажмуига қараб, ўзбек халқи маънавияти, маданияти, санъати ва меъморчилигининг илдизи нақадар чуқур эканлигига амин бўласан, киши. Санъат билан жило берилган бу кувшинлар, нақшинкор устунлар, лаъли лагану сернақш сўзаналарнинг баҳоси йўқ. Зеро, халқ маънавиятини ҳеч қандай мезон билан нархлаб бўлмайди. Мустақиллик туфайли қад ростлаётган музейларимиз, қайта таъмирланаётган обидаларимиз, муайян қадамжоларимизда ҳам ушбу санъат ва маданиятнинг боқий муҳрлари бор. Бу муҳрлар замон-замонларга етгусидир ва авлодларимиз ҳаётини ҳам мангуликка безагусидур.

Футбол: олий лига

КАРВОНБОШИНИНГ КУТИЛМАГАН МАҒЛУБИЯТИ

Йигирманчи июнь куни мамлакат саккизинчи миллий чемпионати олий лига жамоалари XV тур, яъни биринчи даврадаги энг охирги учрашувларини ўтказишди.

Ўтган йилги чемпион — "Пахтакор"чиларни бу галги беллашувда яшил майдонга янги бош мураббий — Александр Иванков бошлаб тушди. Ва "Сурхон"га қарши тўп сурган пойтахтликлар ажойиб футбол спектаклини намойиш этдилар. Биринчи бўлимда Миржалол Қосимов ва Азамат Абдураимов, иккинчи бўлимда эса Александр Писаревлар иккитадан тўп киритиб, учрашув тақдирини узил-кесил ҳал қилишди. Олтита тўпга жавобан меҳмонлар фақат бир бора Павел Бугало қўриқлаётган дарвозани ишғол эта олишди, холос.

Фарғонадаги маҳаллий "Нефтчи" ва карвонбоши "Дўстлик" жамоалари ўртасидаги баҳсда эса 3:0 ҳисоби қайд этилди. Тўғриси, пешқадамнинг бундай йирик ҳисобда мағлубиятга учраши кўпчилик мутахассис ва мухлислар учун кутилмаган ҳодиса бўлди.

Шу турнинг қолган учрашувларида қуйидаги натижалар қайд этилди: "Янгиер"-"Хоразм" 1:2, "Бухоро"-"Насаф" 5:1, "Сўғдиёна"-"Зарафшон" 4:1, "Металлург"-"Андижон" 3:1, "Навбаҳор"-"Трактор" 3:1, "Темирйўлчи"-"Самарқанд" 0:0.

Иккинчи давра ўйинларига биринчи август куни старт берилади.

Озод БЕК,
"Халқ сўзи" мухбири.

SPORT СПОРТ SPORT

Навоий вилоятида корхона, ташкилот ва муассасалар раҳбар ходимларининг "Интилиш" спартакиадасини ўтказиш анъана бўлиб қолди.

"ИНТИЛИШ" СПАРТАКИАДАСИ БОШЛАНДИ

Навоий шаҳридаги "Сўғдиёна" спорт мажмуида мазкур спартакиаданинг бу йилги иккинчи босқич мусобақалари бошланди. 25 июнгача давом этадиган беллашувларда 28 дан ортиқ жамоа енгил атлетика, сувда сузиш, волейбол, баскетбол, кичик футбол ва теннис бўйича ғолиблик учун курашади.

Спартакиада очилишида вилоят ҳокими Ғ.Дилов қатнашди.

Ёркул УМАР,
ЎзА мухбири.

Янги таълим даргоҳлари

БАХТ ПОЙДЕВОРИ

Ҳар тонг пойдевори тикланган қурилиш майдонидан ўтар эканман, беихтиёр Юртбошимизнинг: "Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва, албатта, бахтли бўлишлари шарт", деган сўзларини фахрланиш туйғулари билан эслайман. Одамларнинг меҳри тафтидан, фидоийлигидан кун сайин қад ростлаётган бино пойдевори ёшларимиз, мамлакатимиз бахти, истиқболи пойдеворидай.

АРМОН

—Ё худо, бу қандай қасрдурки, ҳали битмай туриб ақлингни шоширади, — йўл бўйида қад ростлаётган бинодан кўзларини узолмай ҳайратланди Соли ота. — Биронта ҳоким ўзига идора қурдиряптими дейман, ҳаммаси пишиқ ғиштданкуа?

Фозилжоннинг буғдойранг юзларига табассум қўнди. Нигоҳини учинчи қават юқорисида қуймаланаётган йигитлардан олиб, ота томон юзланди.

—Коллеж қураяпмиз, ота. Бу ерда болалар ўқийди. Невараларингиз, бизнинг болаларимиз.

Соли ота замонавийлик билан шарқона миллий меъморчилик намуналари бир-бирига қоришиб кетган ғиштин бинога узоқ тикилиб қолди. Эҳтимол, шу дамда хира тортган хаёллар хотирасида тағин жонлангандир. Тўкилай деб турган кулбанинг зах, қоронғи, похол тўшалган хонасида мук тушиб сабоқ олганлари, устоз қаҳрига дучор бўлмаслик учун эртадан-кечгача хизмат қилганлари кўз олдидан бир-бир ўтаётгандир. "Эти — мударрисники, устихони — ўзиники" бўлган собиқ муллавачча кейинчалик коммунизмда яшаймиз, деб аюҳаннос солинган йилларда ўз боласини лой-тупроқли, ўнқир-чўнқир йўллардан мактабга кузатиб қўйганини, ўнинчини битиргач эса, у дурустроқ билим ололмай, биронта ҳунарнинг этагидан тутолмай аро йўлда қолиб кетганидан афсусланётгандир.

—Ҳой, барака топгур , — ўртадаги зил-замбил сукунатни бузди Соли ота, — менга айтчи, сен айтган гап рост чиқиб, шу ер ўқишхона бўлса, невара-чевараларим қайси ҳунарни ўрганади?

— Аввало, тил ўрганишади. Инглиз, француз, немисчасига бемалол тиллаша оладиган бўлишади. Компьютерда ишлай олади. Қишлоқ хўжалиги, саноат, қурилиш, транспорт, банк сингари соҳаларнинг пишиқпухта мутахассислари бўлиб етишадилар, — деди Фозилжон.

Бу мактаб аввалгиларига қараганда бутунлай бошқача. Кенг, ёруғ хоналар, кутубхона, йиғилишлар ўтказиладиган зал, овқатланадиган, дам оладиган махсус жойлар ўғил-қизларимиз ихтиёрида бўлади. Аниқ қилиб айтадиган бўлсам, бу йил битта академик лицей, 12 та касб-ҳунар коллежи ўқувчи-ёшларни ўз бағрига олади. Улардан олтитаси янги, қолгани қайта таъмирлаш ҳисобига ишга туширилади.

— Шундай дегин. Қойил. Қани энди мўъжиза рўй берса-ю, чопқиллаб юрган болакайга айланиб қолсанг, — хўрсинди ота. — Ота-боболаринг кўрмаган, етти ухлаб тушига кирмаган ўқишхоналарда билим олсанг. Ҳозирги болаларнинг бахти бор, бахти.

СЕҲР

Ҳар ким ғишт терувчи ёки пардозловчи бўлавермайди. Унинг ажиб сеҳри бор. Агар ана шу сеҳр ёки пардозловчи бўлмаганида, Набижон Ўринов, Тоҳиржон Олимов, Олимжон Эргашев сингари юрагида ўти, билагида кучи бор йигитлар оқшомдан то ярим тунгача чарчоқ нима, толиқиш нима эканини билмай, меҳнат қилармиди? Ҳар бир ғиштга шакл бериб, бутун бошли бинони тиклармиди?

— Сизларни ҳеч ким шошилтираётгани йўқ, — усталар қўлидан чиққан ғиштин деворларни синчиклаб кўздан кечиради 3-кўчма механизациялашган қурилиш жамланмасининг бошлиғи Абдулҳафиз Абдулазизов. — Энг муҳими — сифат. Ахир бу даргоҳда сиз-у бизнинг болаларимиз ўқийди-я.

— Нуқул "Бўл, бўл" дер эдинглар-ку? - гинахонлик қилди Олимжон. — Тиклангани га унча кўп бўлмай, ғишти шўрлашиб сувоғи кўчган, қорамтир булут кўзёши қилиб улгурмай, шифтидан чакки ўтган бинони кўрсам, ер чизиб қолардим. Қачонгача қўлдан қўлга ўтгунча, эгасига етгунча иш қиламиз, деб ўкинардим. Мана, энди бошлиқларимиз ҳам инсофга келибди.

— Тилингизга қалампир суртганмисиз, бунча аччиқ, — кулимсиради бошлиқ. — Лекин сиз ҳақсиз. Бир пайтлар "Ура-ура" билан қурилган биноларни ҳар йили таъмирлаб, жигаримиз эзиляпти. «Эскисини ямаб эсинг кетар» деганларидай, ўша хилдаги биноларни эпақага келтириш учун давлатнинг, халқнинг қанча-дан-қанча маблағи сарфланмоқда. Энди шошма-шошарлик кетмайди. Биз қурган бинолар невара, чевараларимизгаям хизмат қилиши керак.

— Бу бошқа гап, — кўнгли тўлди Набижоннинг.

— Касб-ҳунар коллежи тиклангач, 300 бола билим олади, — қўлидаги ғиштни Олимжонга узатди бошлиқ. — Уни битириб чиққанлар кичик агроном, зоотехник, қишлоқ хўжалик машиналарини созловчи уста, ер-сув кадастри мутахассиси, кичик гидротехник, қишлоқ хўжалик электртехникасини таъмирловчи уста, боғбон бўлиб ишлаб кетаверади.

— Бино биринчи сентябргага тўла қўлдан чиқиши керак, шундайми?— Абдулҳафизга юзланди Тоҳиржон.

— Умумий лойиҳа қиймати 300 миллион сўм бўлган бу иншоот республикамиз мустақиллигининг саккиз йиллигига арзирли совға бўлади.

Айтилган сўз — отилган ўқ.

Асака туманида жадаллик билан барпо этилаётган коллеж қурилишида Марҳаматдаги 113, Асакадаги 110-хўжаликлараро кўчма механизациялашган жамланма бинокорлари ҳам қўлни-қўлга бериб меҳнат қилмоқдалар.

ТЎЛИН ОЙ ЁҒДУСИ

Қаро тун бағрини нурларига чўмилтирганча кўкда тўлин ой сузади. Гоҳида бахмал булутларни юзига пардалар айлаб, нозланиб мўралайди. Юлдузлар шодаси кўз қисади. Улар бирам кўпки...

Ойдин кечаларга ойдин умидлари қоришиқ бинокорлар бир лаҳза бўлсин тиним билмайди. Симли хартумлари ерга теккудай кўтарма кранлар оғир-вазмин ҳаракатланади. Қум, шағал юкланган қудратли машиналарнинг ҳайдовчилари юкни қаерга тўкиш ҳақида масъуллардан кўрсатма олади.

— Соли отанинг ҳавасини келтирган йигитларимиз шулар, — деди тун яримлаган бўлишига қарамай, бизга ҳамроҳлик қилиб юрган ўрта махсус, касб-ҳунар таълими вилоят бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Фозилжон Асронов. — Яқиндагина бино пойдевори хусусида тортишувлар бўлаётган эди. Мана, дўппи бир айланиб ўтгунча, унинг деворлари ҳам тиклаб бўлинди. Қойил-а?

Андижон шаҳрида барпо этилаётган касб-ҳунар коллежи янги ўқув йилидан бошлаб қобилиятли, иқтидорли, илмга чанқоқ ёшларга ўз эшикларини очади. Шу йилнинг январида биринчи ғишти қўйилган мазкур иншоотни "Андижонвилоятқурилиш" ҳиссадорлик жамиятига қарашли 4-қурилиш бошқармасининг Солижон Насриддинов бошлиқ бинокорлари тикламоқда. 5 та блокдан иборат бу объектда қисқа вақт ичида 50 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилди. Биринчи блокдаги қурилиш ишлари ниҳоясига етказилиб, пардозлашга киришилди.

— Биласизми, эндиги коллежлар илгариги СПТУ, ГПТУлар эмас. Янги коллежларда чуқурлаштирилган билимлар берилади, — ёйсимон шаклдаги дераза ёнида бир лаҳза тин олди Фозилжон. — Бу ўқув юртларида ёшларимиз бир неча йўналишни ўз ичига олган касбларни эгаллайди.

— Кечирасиз, сиз айтган ўқув даргоҳларидан айримлари ўтган йили тажриба тариқасида иш бошлаган эди, чоғи?

— Шундай. Қўрғонтепада енгил саноат, Асакада тиббиёт касб-ҳунар коллежи, Андижон шаҳрида академик лицей учун бинолар ажратилган ва улар тўла таъмирланиб, замонавий ўқув жиҳозлари ҳамда ускуналар билан етарли таъминланган эди. Бу ишларни амалга ошириш учун 232,8 миллион сўм маблағ ўзлаштирилганди. Мазкур ўқув йилига тайёрланиш жараёнида билим даргоҳлари бинолари, ётоқхоналар, спорт заллари, ошхоналарда ҳам таъмирлаш ишлари олиб борилди.

Янги ўқув юртлари очилар экан, аввало, шаҳар, туманларнинг географик ва демографик жойлашуви, уларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишидан келиб чиқиб, маҳаллий ҳокимликлар таклифлари асосида ўқувчиларни оиладан ажралмаган ҳолда ўқитиш мақсадлари белгиланди. Академик лицейлар, касб-ҳунар коллежларининг ўрнашиш жойи, уларнинг сони, турлари ва йўналишлари аниқланди. Янги ташкил этиладиган ўқув муассасаларининг жойлашув хариталари ишлаб чиқилди. Билим масканлари учун бўшатиладиган биноларнинг моддий-техник базаси аниқланди. Молиявий манбалар кўрсатилган ҳолда, уларни таъмирлаш ва қайта қуриш режаси ишлаб чиқилди. Уларни намунавий ҳолатга келтириш, замонавий технология, асбоб-ускуна, дастгоҳлар билан жиҳозлаш ва сақлаш мақсадида ҳомий ташкилотлар аниқланди.

Суҳбат қизигандан-қизийди. Шу пайт бошқарма бошлиғининг жарангдор овози янгради:

— Қани, йигитлар, тушликка.

— Тушликка эмас, саҳарликка, — ҳазиллашганча ловуллаб ёнаётган гулхан томон илдам юрди Фозилжон.

Тўлин ой юзларини олиб қочади. Беҳисоб юлдузлар жилваси кўнгилларга аллақандай илиқлик улашади. Уфқ бўзариб келаяпти-ю, юлдузларнинг хайрлашгиси йўқ.

Одилжон ШОДМОНАЛИЕВ,
"Халқ сўзи" мухбири.

"ВЕНО-ОСИЁ" таклиф этади
БОЛГАРИЯ КУРОРТЛАРИ:
Қуёшли соҳил, Приморск, Несебр, Дюни.

Тошкент-Бургас чартер рейслари
МАХСУС НАРХЛАР!
12 ёшгача бўлган болаларга чегирмалар
Болгария орқали Қоҳира ва Истамбулга қўшимча саёҳатлар.
Манзил: Тошкент ш., Абай к., 6.
Тел.: (371) 144-48-83, 144-48-16.
1800

"ТЕЛКО" қўшма корхонаси энг арзон нархларда таклиф этади:
СИМСИЗ АЛОҚА ВОСИТАЛАРИ,
KENWOOD "Лён-М" маҳсулотлари
- радиостанциялар,
- ретрансляторлар,
- транк тизимлари,
- локал пейжинг тизимлари.
Манзил: Тошкент ш., Амир Темур кўчаси, 25, 7-қават, 702-хона.
Тел.: (3712) 34-76-70, 100-76-71.
1383

ЎЗБЕК — ТУРК ҚЎШМА КОРХОНАСИ
"ТОШКОЧАВТО"
тадбиркорлар, бизнесменлар, йирик корхоналар ва кичик фирмаларни, хуллас, юқори классли автотехника зарур бўлган барча-барчани
ЎРТАЧА ЮК КЎТАРАДИГАН ЗАМОНАВИЙ АВТОМОБИЛЛАРНИ
- «ЎзОтойўл-Ивеко» 35.9 (тент, дизель двигателли, юк кўтариш ҳажми 2 тонна) баҳоси $ 28950.
- «ЎзОтойўл-Ивеко» 65.9 (тент, дизель двигателли, юк кўтариш ҳажми 4 тонна) баҳоси $ 30500.
- «ЎзОтойўл-Ивеко» 80.12 (тент, дизель двигателли, юк кўтариш ҳажми 5 тонна) баҳоси $ 34500.
харид қилишда иштирок этишни таклиф этади.
Тўлов Ўзбекистон Республикаси курси бўйича сўмларда. Тўлов шакли ихтиёрий.
Биз таклиф қилаётган автомобиллар тежамкорлиги, қулайлик ва экологик хавфсизлиги бўйича энг юқори талабларга жавоб беради.
Барча моделлар Ўзбекистон шароитига мослашган. «Тошкочавто» қўшма корхонаси автомобилларни сотишга олдиндан тайёрлаш билан боғлиқ ишларни амалга оширади.
Сотиладиган барча машиналарга сервис хизмати кўрсатишни кафолатлайди.

«ТОШКОЧАВТО» ДУНЁГА МАШҲУР ЗАМОНАВИЙ ЮК МАШИНАЛАРИДИР!
ХАРИД ҚИЛСАНГИЗ, МИННАТДОР БЎЛАСИЗ!
Манзилимиз: Тошкент ш., Ойбек мавзеси, 47.
Тел.: 549927, 546390, 546997.
Факс : 1206361.
LL@1833

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Матбуот ва ахборот қўмитаси мазкур қўмита аъзоси, «Ўзбекистон овози» ва «Голос Узбекистана» газеталарининг бош муҳаррири А. Суюнов (Азим Суюн)га онаси

Норбуви ая МАМАДАЛИЕВАнинг

вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси прокуратураси жамоаси прокуратура идораларининг Фахрий ходими, Ўзбекистон Республикаси собиқ прокурори, Республикада хизмат кўрсатган юрист

Наман БЎРИХЎЖАЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон ХДПнинг Олий Мажлисдаги фракцияси Олий Мажлис депутати Азим Суюнов (Азим Суюн)га волидаи муҳтарамаси

НОРБУВИ аянинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Меҳнат, аҳоли бандлиги ва ижтимоий муҳофазаси муаммоларини ўрганиш республика илмий маркази жамоаси бош ҳисобчи ўринбосари

Гўзалия КАМАЕВАнинг

бевақт вафот этгани муносабати билан марҳуманинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

Тошкент давлат иқтисодиёт университети ректорати, касаба уюшмаси қўмитаси «Божхона иши» кафедрасининг доценти Акмал Алиевга оталари

Али ИСҲОҚОВнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«ХАЛҚ СЎЗИ» «НАРОДНОЕ СЛОВО»

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Аббосхон УСМОНОВ

Таҳрир ҳайъати: М. ЕГОРОВ (масъул котиб — «Народное слово»), А. ЖАББОРОВ, С. ЗИНИН, М. МИРАЛИМОВ, С. МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари — «Халқ сўзи»), Л. ПАК, М. САФАРОВ, Р. ФАРҲОДИЙ, И. ХУДОЁРОВ, И. ШОҒУЛОМОВ, Ў. ҲОШИМОВ.

БЎЛИМЛАР:
Ижтимоий-сиёсий ҳаёт — 133-57-34;
Ҳуқуқ — 136-07-94;
Иқтисодиёт — 136-36-65;
Қишлоқ хўжалиги — 136-37-85
Маънавият ва маърифат — 136-35-60, 132-10-65;
Хатлар — 136-29-89, 133-07-48;
Фан, соғлиқни сақлаш ва ижтимоий масалалар — 132-12-08;
Халқаро ҳаёт — 132-11-15;
Котибият — 133-10-28;
Эълонлар — 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00001
Буюртма Г — 0456, 30695 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

Газета PENTIUM-II mmx компьютерида терилди ҳамда операторлар Сергей ЛУКИН ва Жамшид ТОҒАЕВ томонидан саҳифаланди.

Навбатчи котиб — А. ОРИПОВ.
Навбатчи муҳаррир — И. ХУДОЁРОВ.
Навбатчи — Ф. САНАЕВ.
Мусаҳҳиҳ — Ш. МАШРАББОЕВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Босишга топшириш вақти — 21.00
топширилди — 22.10
1 2 3 4 5 6